

Počítačové vidění

Rozpoznávání a zpracování obrazu

doc. Ing. Josef Chaloupka, Ph.D.

Doporučená literatura

- Hlaváč V., Sedláček M.: Zpracování signálu a obrazu, Skripta FEL ČVUT, Praha, 2005
- Šonka M., Hlaváč V., Boyle R.: Image Processing, Analysis, and Machine Vision, PWS Publishing, 2007, ISBN 0-534-953-93
- ...
- <https://elearning.fm.tul.cz/>

Počítačové vidění

- Napodobení schopnosti lidského vidění pomocí technických prostředků
- Součást kybernetiky a umělé inteligence
- Řešení špatně podmíněných úloh, velká algoritmická složitost a neurčitost
- Člověk >>> intelligence + předchozí zkušenosti
- Interpretace obrazových dat: pozorovaná obrazová data >>> model
- Obraz obsahuje pro nás zajímavé objekty
- Počítačová grafika >>> inverzní úloha – zobrazení informací z počítače, ve vstupních datech není šum

Problematika počítačového vidění

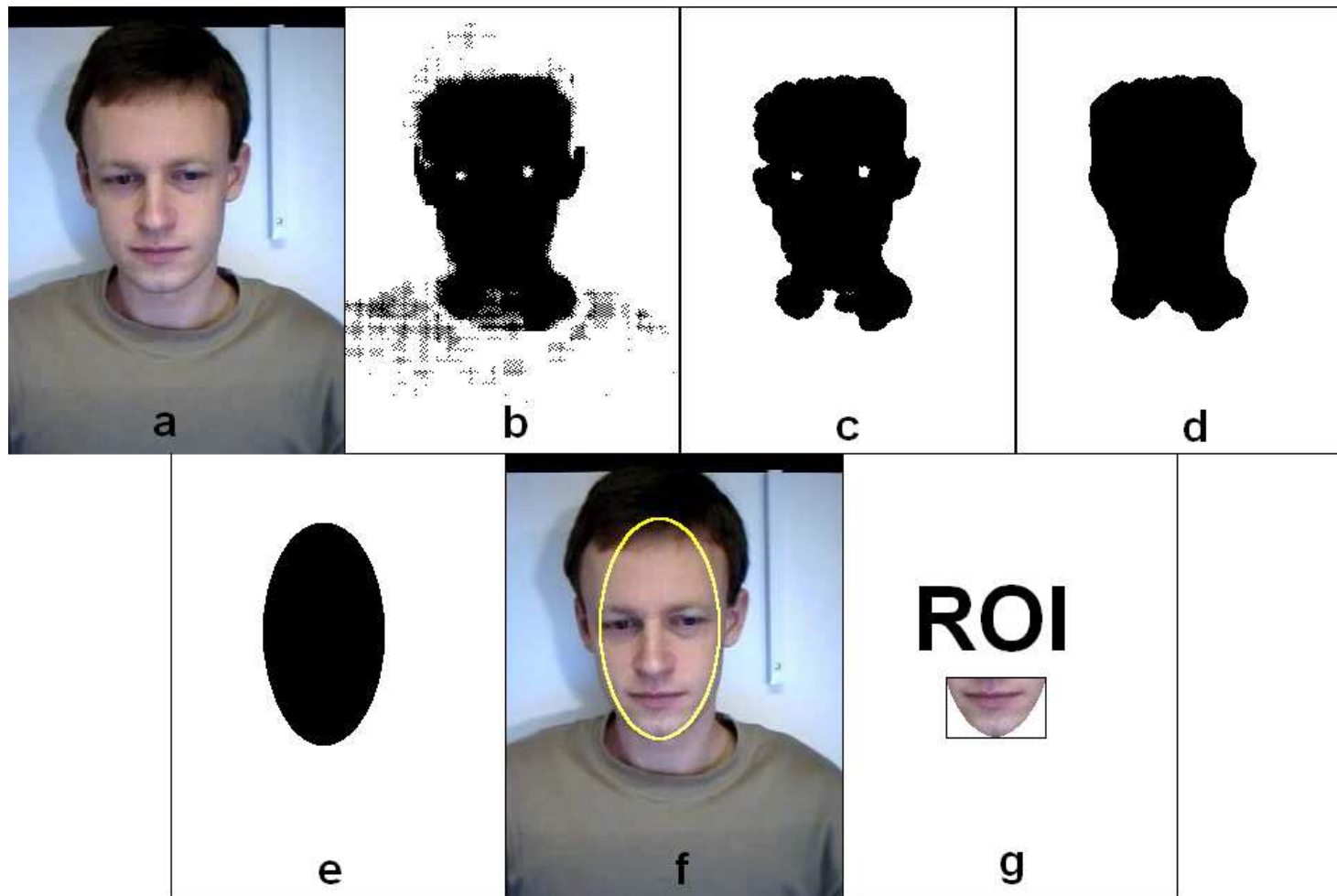

0.1333	0.1451	0.2314	0.2588	0.2706	0.262
0.1529	0.1882	0.2118	0.2471	0.2588	0.262
0.1647	0.2078	0.2471	0.2588	0.2706	0.262
0.1529	0.4706	0.4784	0.2706	0.262	0.262
0.4863	0.4980	0.5176	0.5333	0.5412	0.5172
0.5020	0.5137	0.5294	0.5412	0.5569	0.5172
0.4980	0.4039	0.4118	0.4510	0.5569	0.5172
0.4157	0.4431	0.4431	0.4510	0.5569	0.5172
0.4392	0.4471	0.4667	0.4824	0.523	0.5172
0.4471	0.4549	0.4510	0.4549	0.4745	0.4188
0.4471	0.4549	0.4627	0.4863	0.5137	0.523
0.5216	0.5882	0.6627	0.7333	0.7843	0.813
0.8314	0.8863	0.9098	0.9373	0.9412	0.94
0.9451	0.9647	0.9647	0.9765	0.9686	0.9
0.9922	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000
1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000
1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000

- Komplikovaný a nejednoznačný vztah mezi jasem a tvarem 3D objektu - **Jas bodu** závisí na mnoha vlivech (odrazivosti povrchu pozorovaného předmětu, poloze a vlastnostech zdrojů světla, orientaci povrchu vzhledem k pozorovateli), úloha určení 3D vlastností pozorovaných objektů na základě radiometrických měření je nedostatečně určená
- Velké množství obrazových dat
př: RGB obraz 1920x1080 pixelů, 1 pixel = 24 bit., 25 snímků/s výsledný tok dat: **155,52 MB/s**, 560 GB/hod.
- Šum v obraze

State of the Art?

Analýza obrazu na základě barvy obrazového bodu

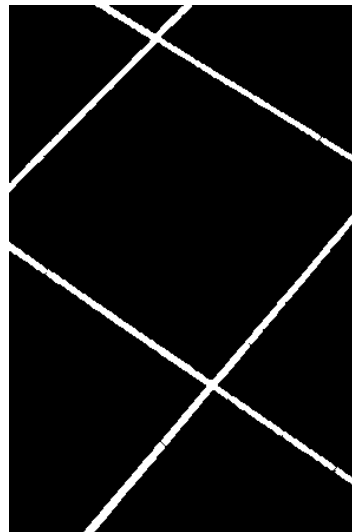
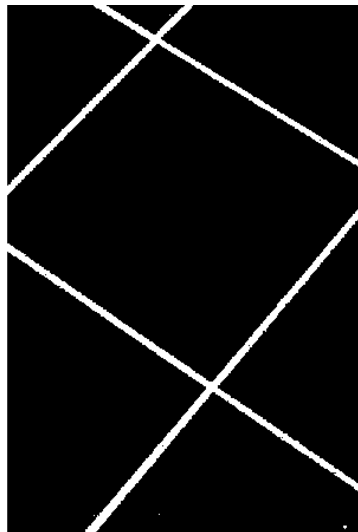

State of the Art?

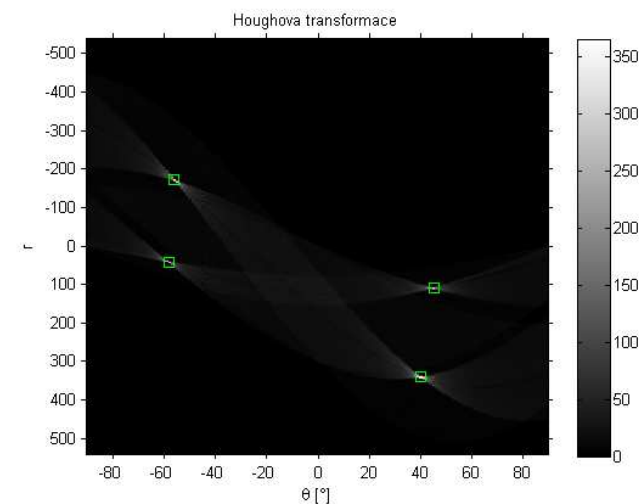
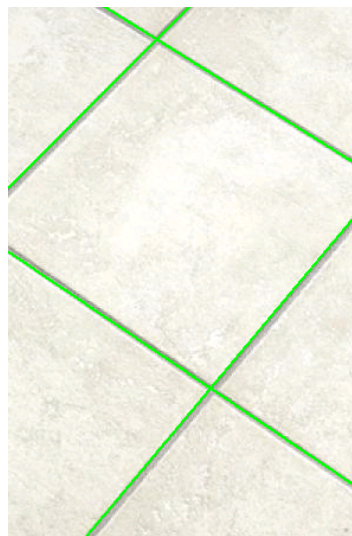
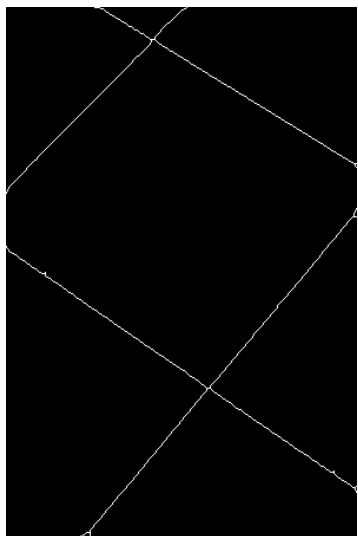
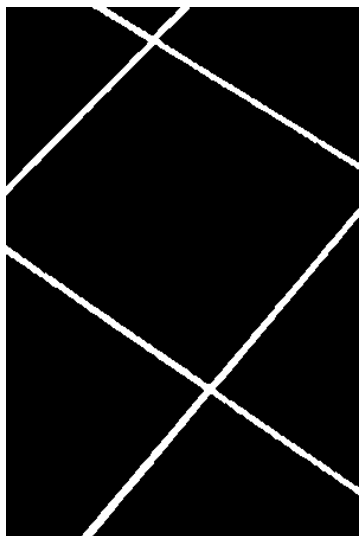
Oblast zájmu – ROI – klasifikace

State of the Art?

Detekce parametrických objektů

State of the Art?

Oblast zájmu – ROI – klasifikace – posuvné okno

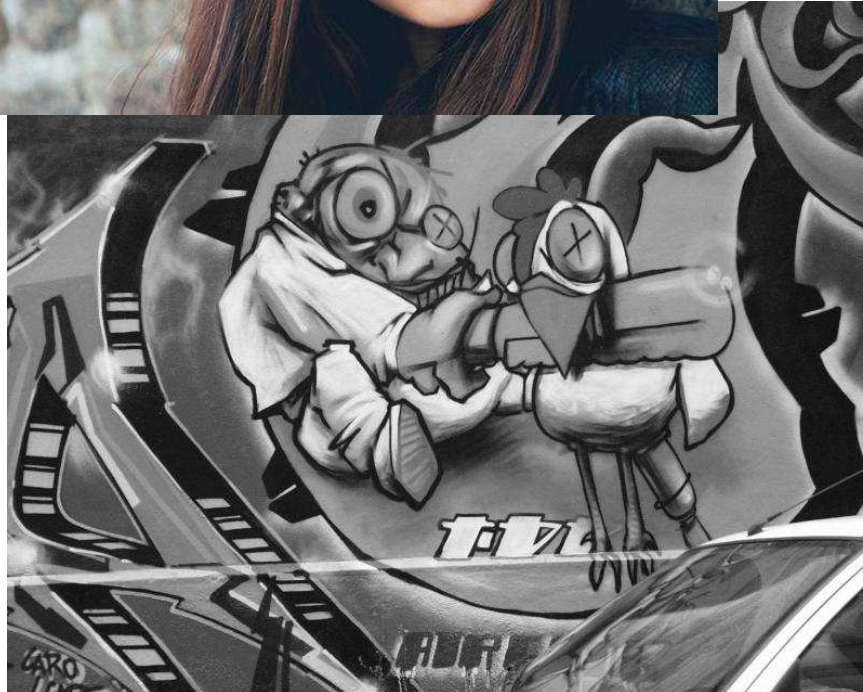
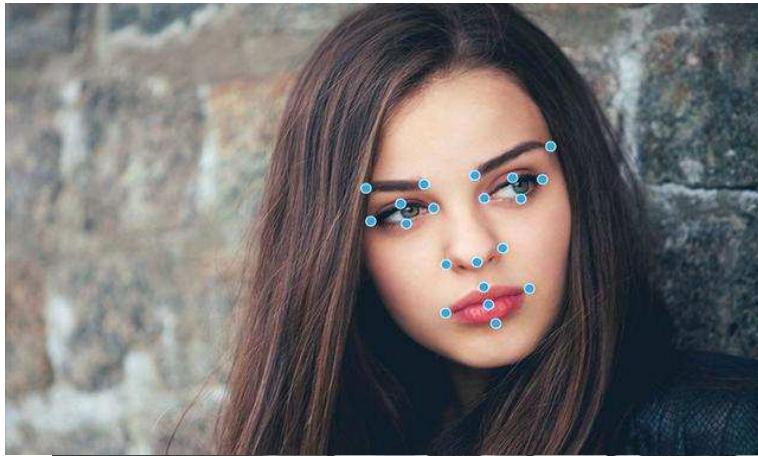
State of the Art?

Jak to dělá člověk?

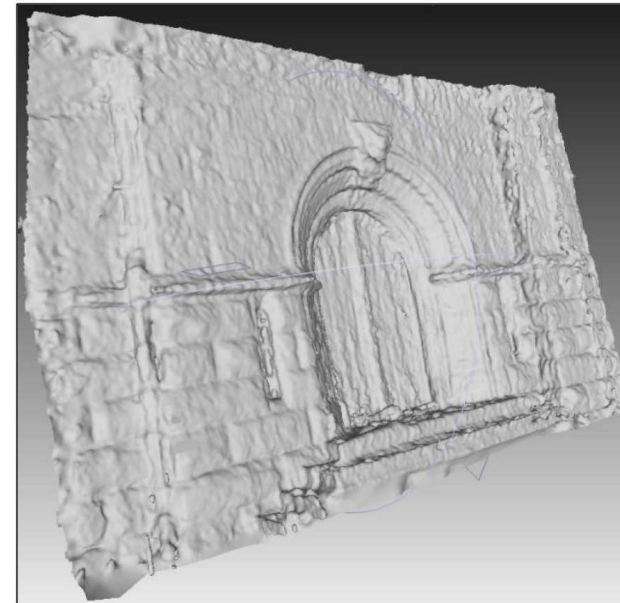
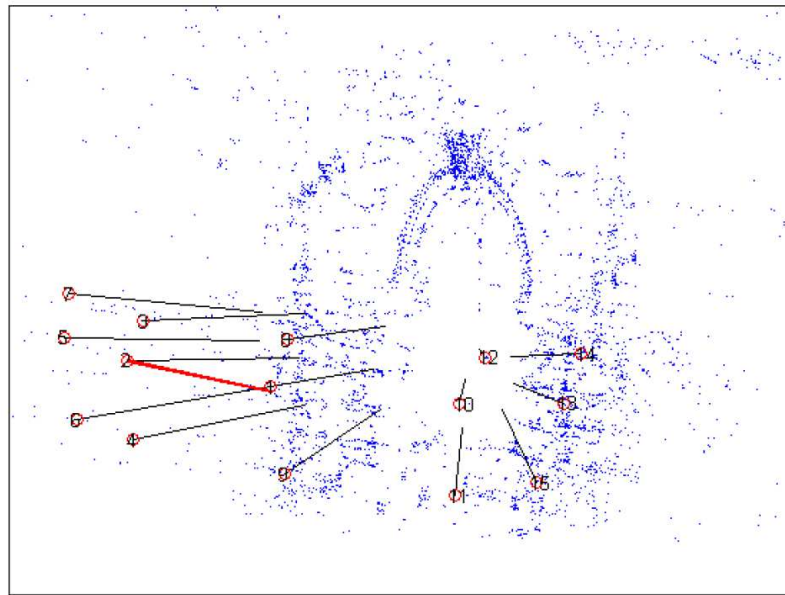
State of the Art?

Keypoint detection

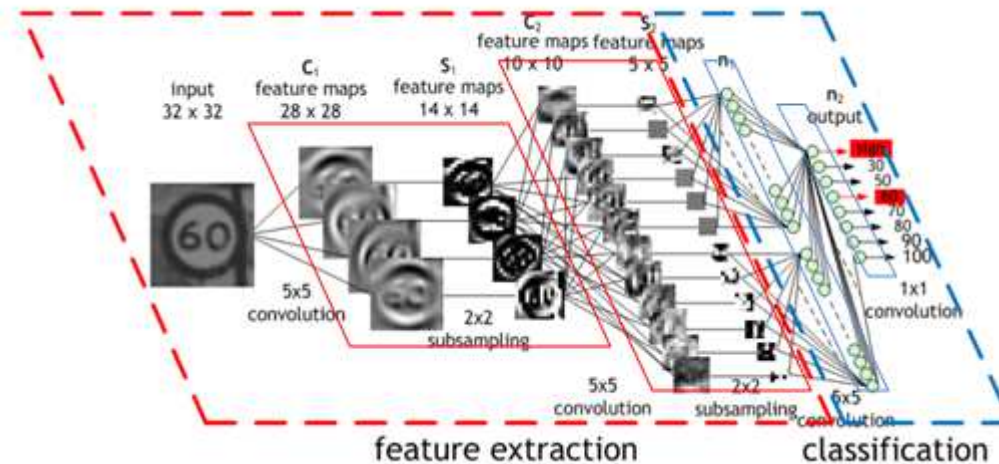
State of the Art?

3D vidění

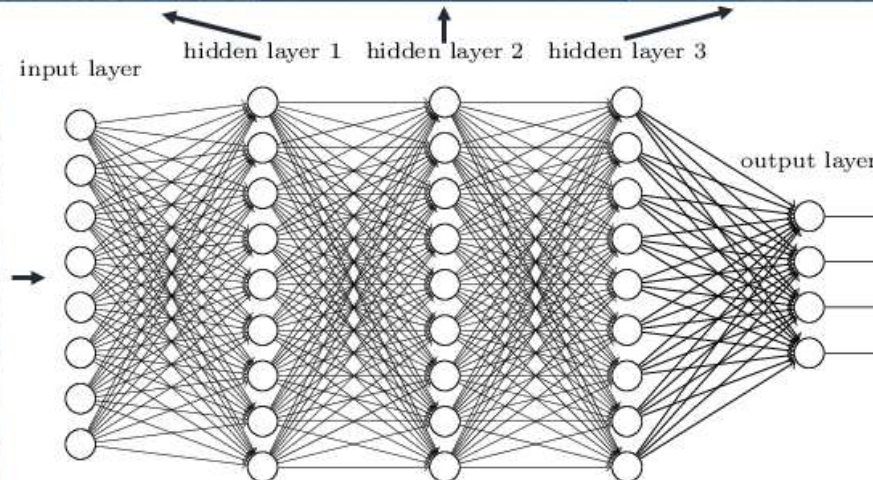
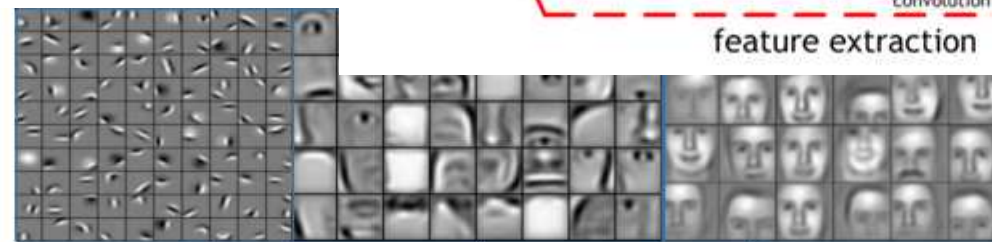

State of the Art?

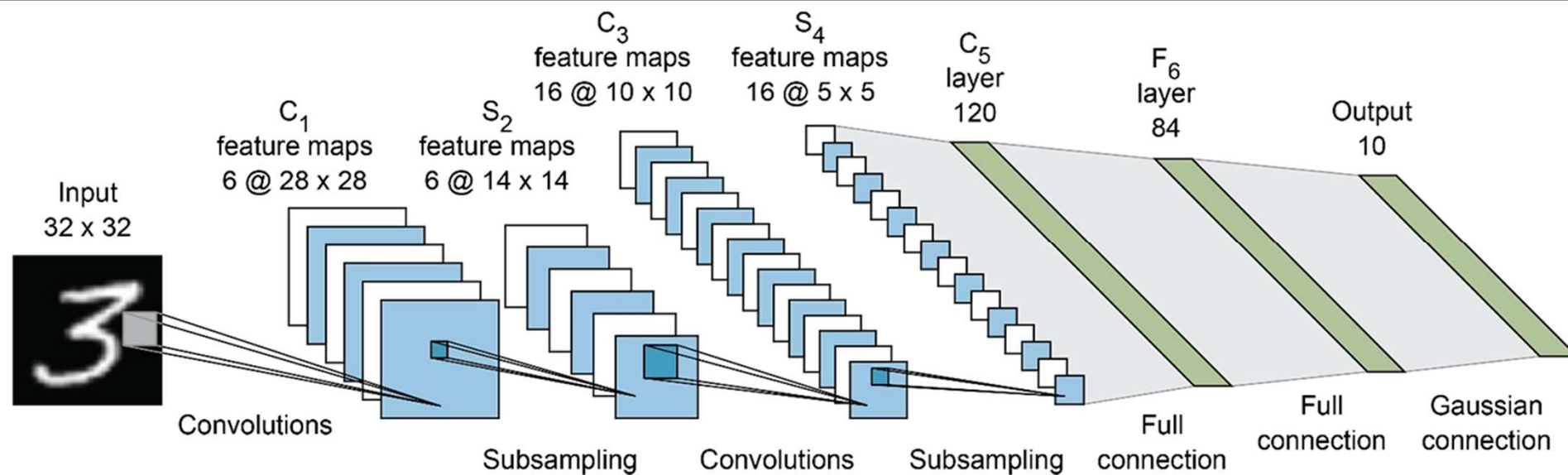
DNN, CNN

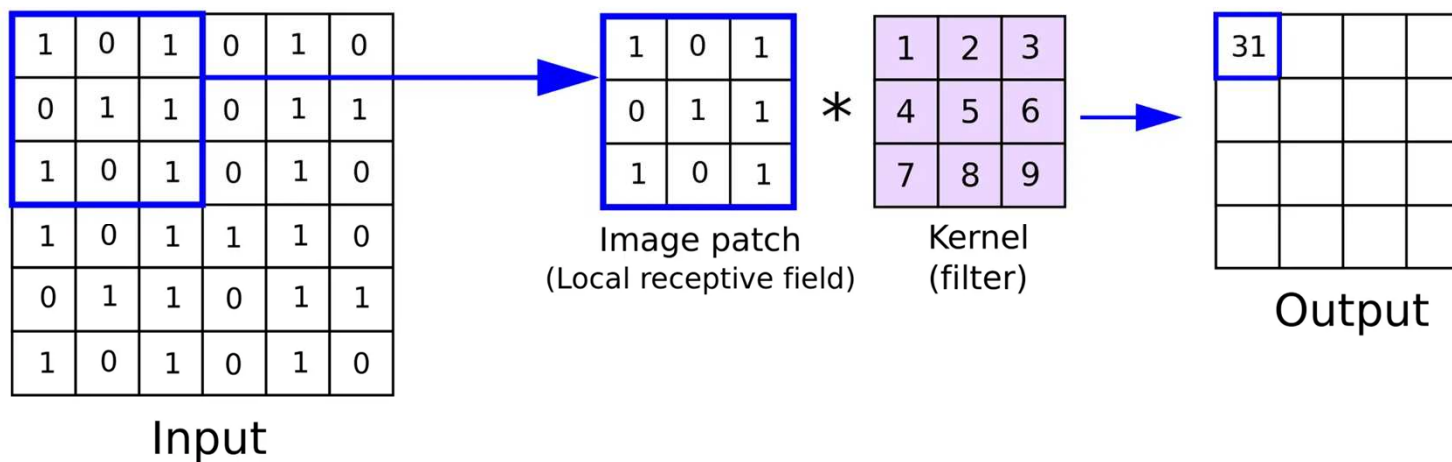
Deep neural networks learn hierarchical feature representations

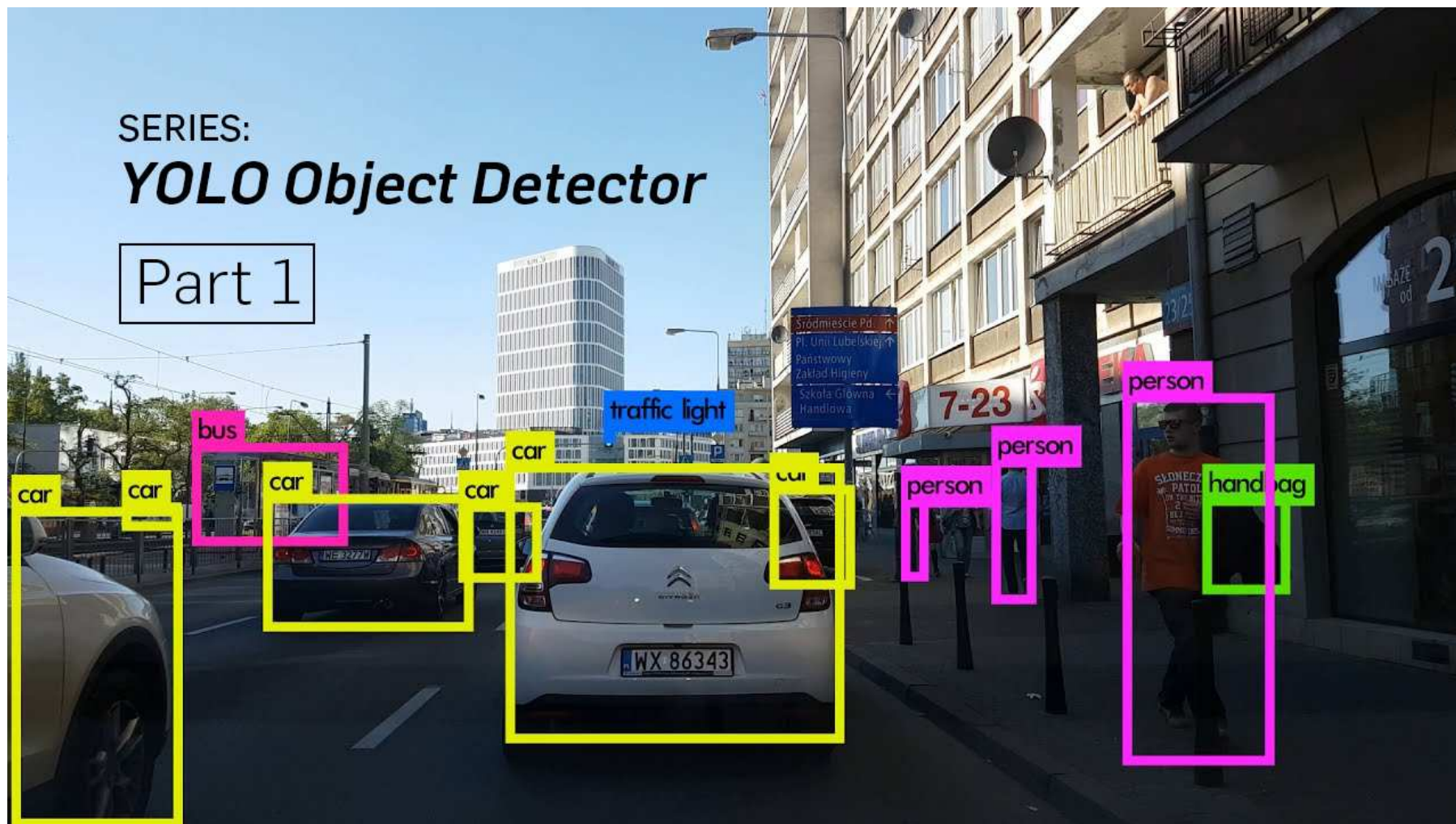
State of the Art?

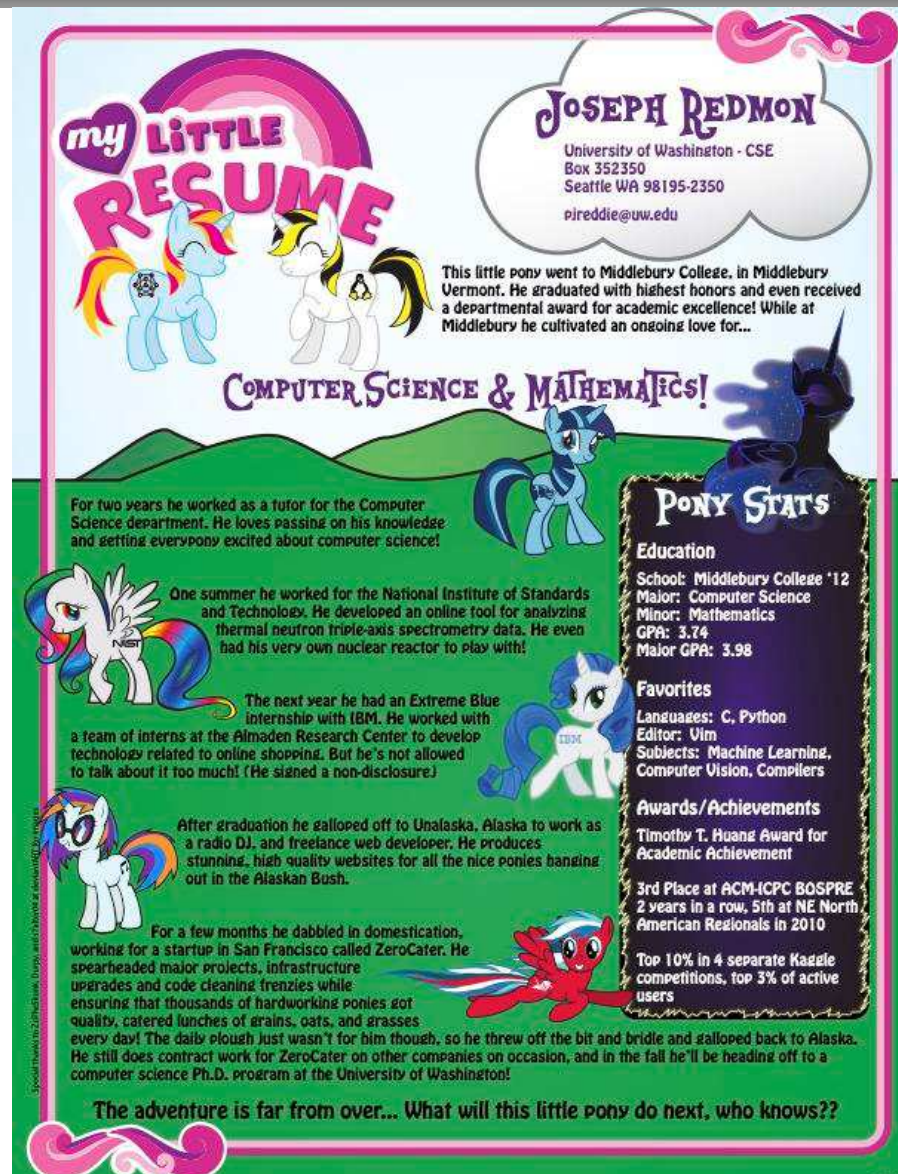
iq.opengenus.org

State of the Art?

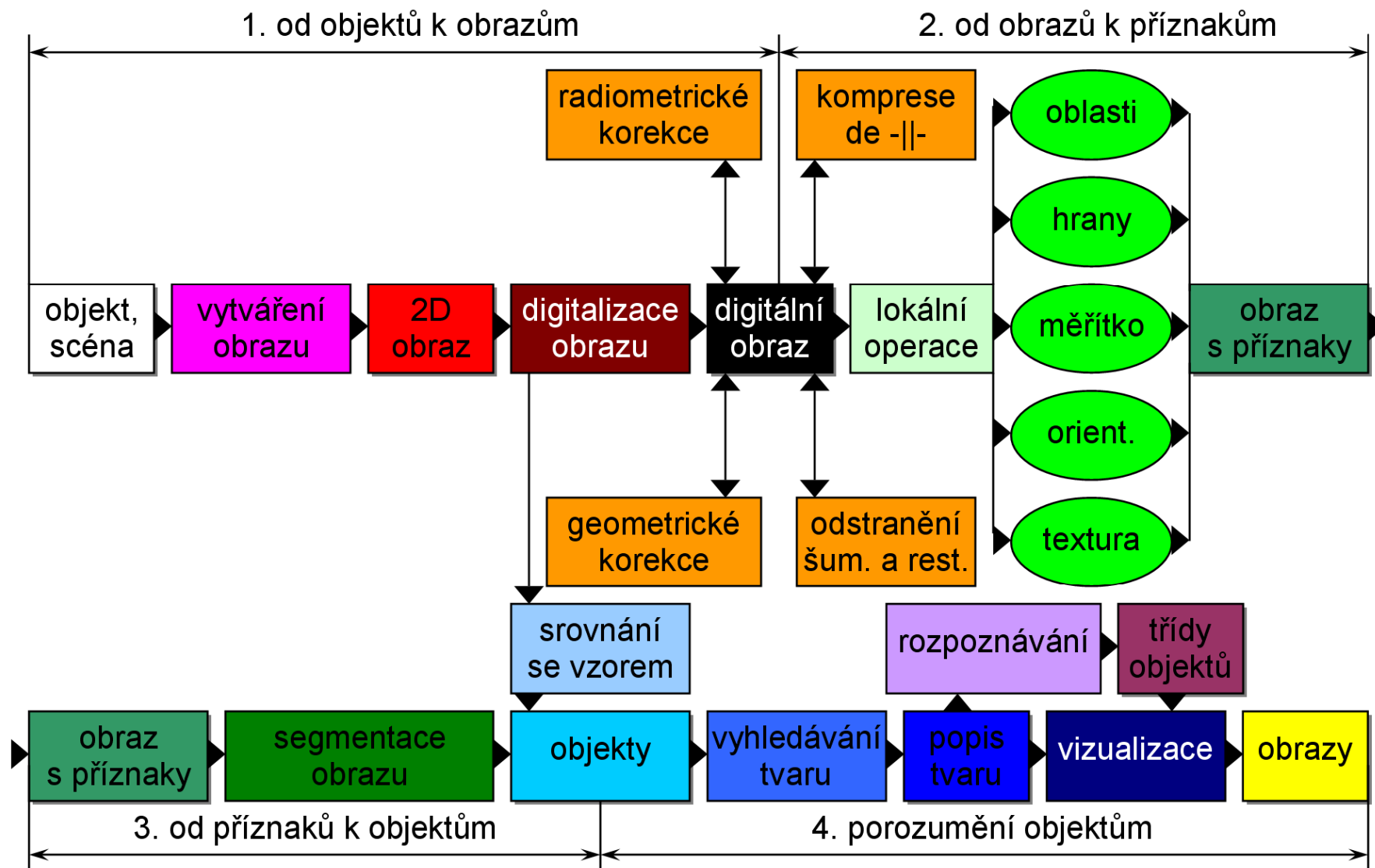
State of the Art?

State of the Art?

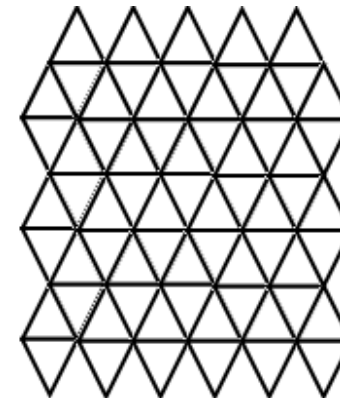
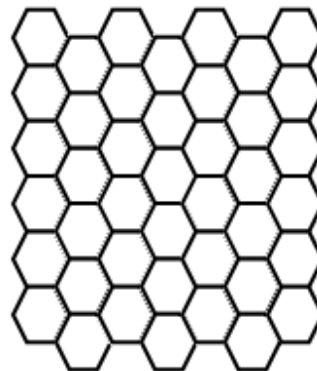
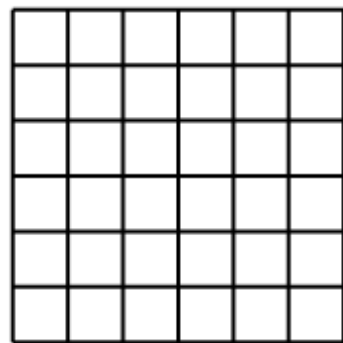

Digitální obrazy >>> příznaky >>> objekty >>> relační modely

Digitalizace obrazu

- **Vzorkování** obrazu v matici $M \times N$ bodů
- **Kvantování** spojité jasové úrovně každého vzorku do K intervalů
- Díky kvantování má jasová funkce celočíselné hodnoty v digitálním obraz
- Shanon – Kotelnikův **vzorkovací teorém**:
 - 1) vzorkovací frekvence musí být alespoň dvakrát větší než největší zajímavá frekvence v signálu
 - 2) interval vzorkování musí být menší nebo roven polovině nejmenšího detailu v obraze
- **Vzorkovací mřížka** – čtvercová, šestiúhelníková, trojúhelníková

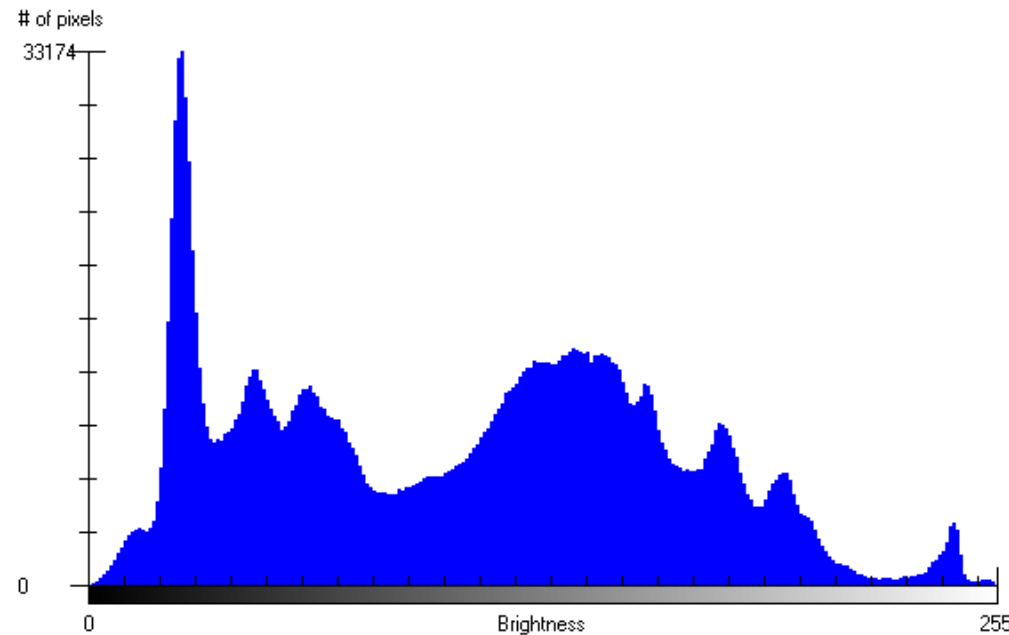
Digitalizace obrazu

- Kvantovací interval musí být dostatečně jemný
 - 1) vznik falešných obrysů v obraze
 - 2) zachování jemných detailů v obraze
 - 3) citlivost přibližně podobná jako u lidského oka
- K stejných intervalů $k = 2^b$, b – počet bitů, obvykle 8 bitů, někdy postačí 4 – 6 bitů, zřídka 12+
- Počet úrovní jasu < 50 , vznik falešných obrysů (pro lidské oko)
- Použití nelineárního kvantování – zřídka

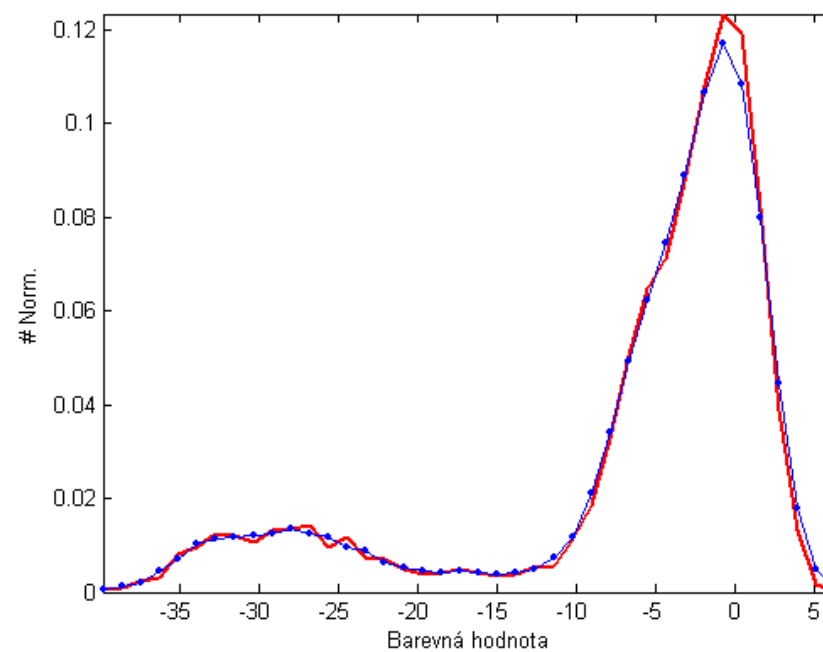
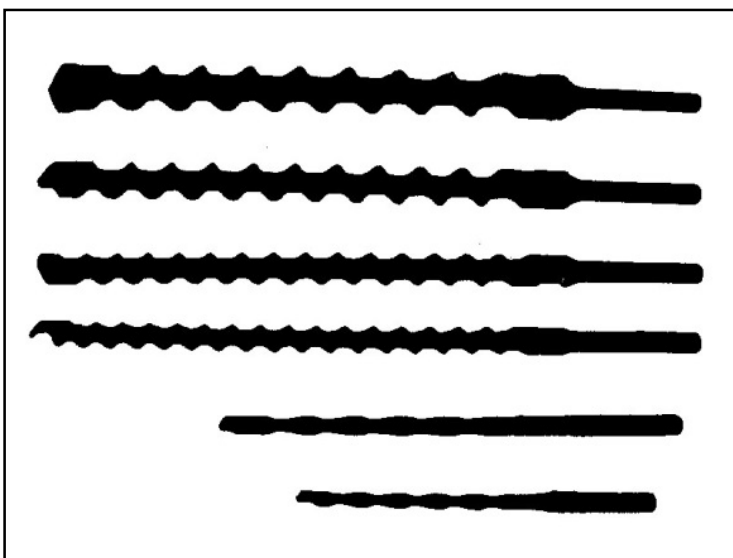
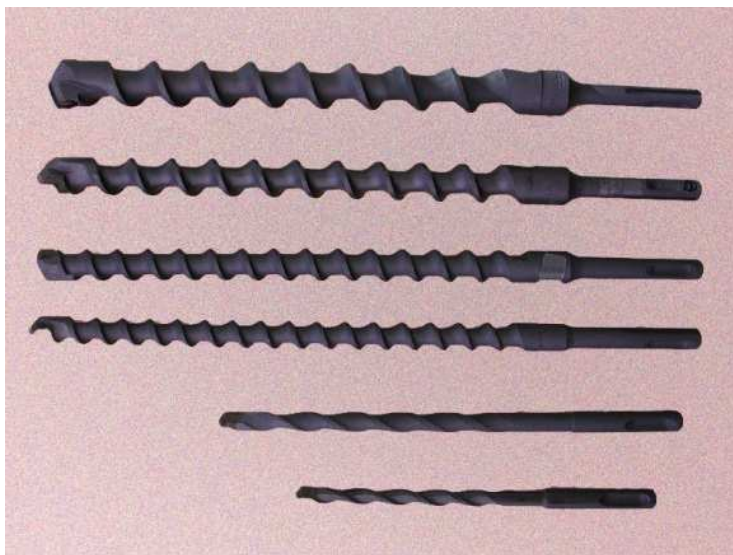
Obrazový histogram

- Histogram jasů >>> rozdělení jasových úrovní v digitálním obrazu
- Rozdělení pravděpodobnosti (hustota prvního řádu) $p_1(x, y, z)$ – pravděpodobnost, že pixel (x, y) má jas z , odhad $p_1(z)$ bez pozice (x, y) je histogram

- $h_f(z_i)$, $i = 0, 1, \dots, L - 1$, L – počet jasových úrovní
- 1 obraz = 1 histogram, 1 histogram \leftrightarrow 1obraz

Obrazový histogram

Barevný obraz

- Multispektrální obraz – více barev
- Pro každý bod (x,y) vektor barevných hodnot
- Lidské oko: 400 – 700 nm, < 400nm – ultrafialové světlo (motýli), >700 nm – infračervené světlo (hadi, ryby)
- Barevný obraz RGB, smíchání složek: červená R (Red), zelená G (Green), modrá B (Blue)
- R (vlnová délka $\lambda = 700$ nm), G ($\lambda = 546,1$ nm), B ($\lambda = 435,8$ nm)
- Zpracování obdobné jako u monochromatického obrazu, RGB2Y:
 $Y = 0,3.R + 0,59.G + 0,11.B$

Barevný obraz

RGB

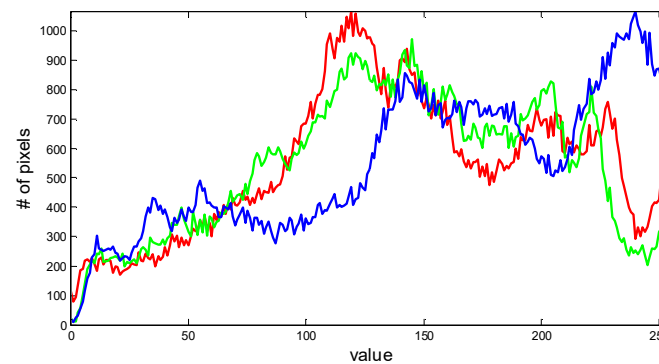
R

G

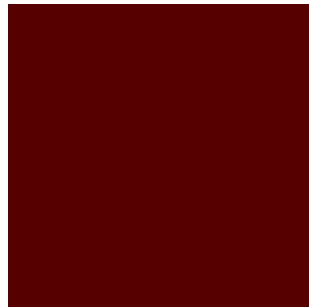
B

Barevný obraz

- Zpracování obdobné jako u monochromatického obrazu, RGB2Y:
 $Y = 0,3.R + 0,59.G + 0,11.B$

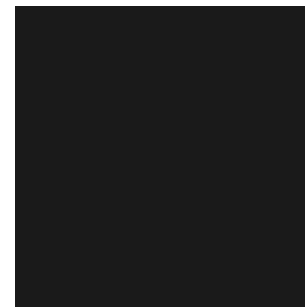
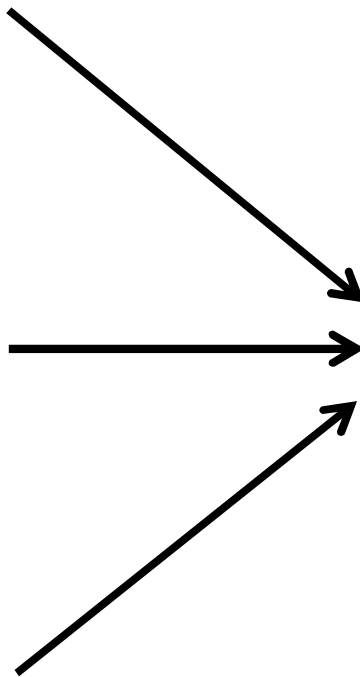
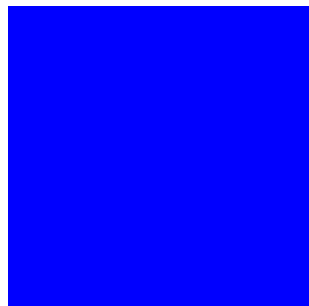
RGB = [93 0 0]

RGB = [0 47 0]

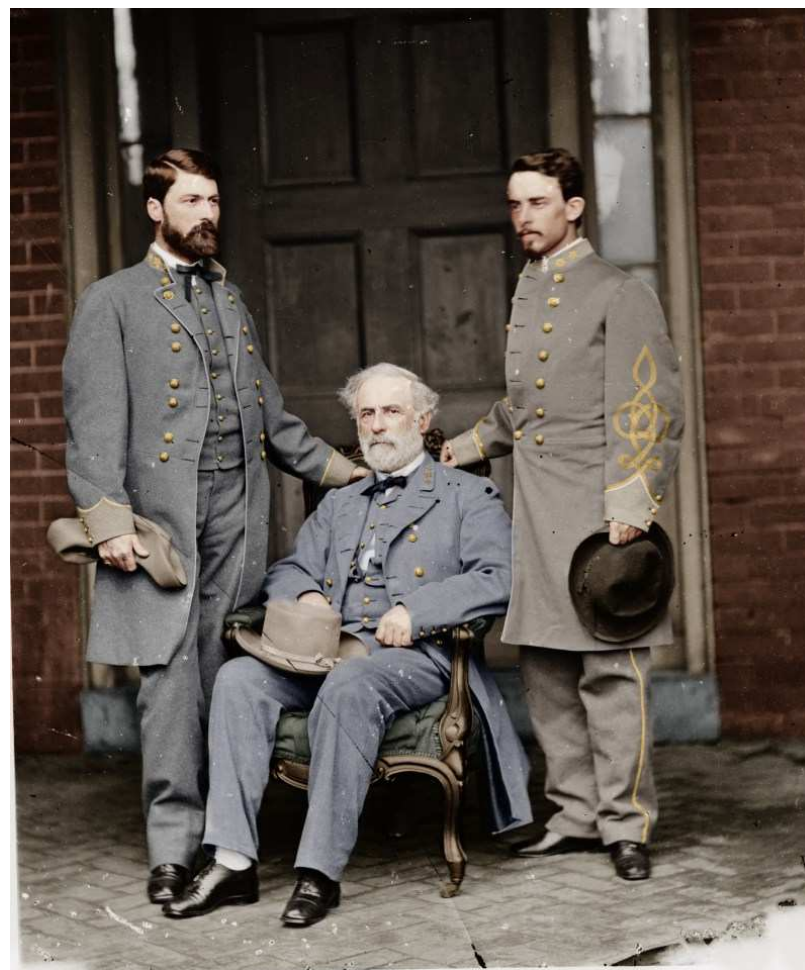

RGB = [0 0 255]

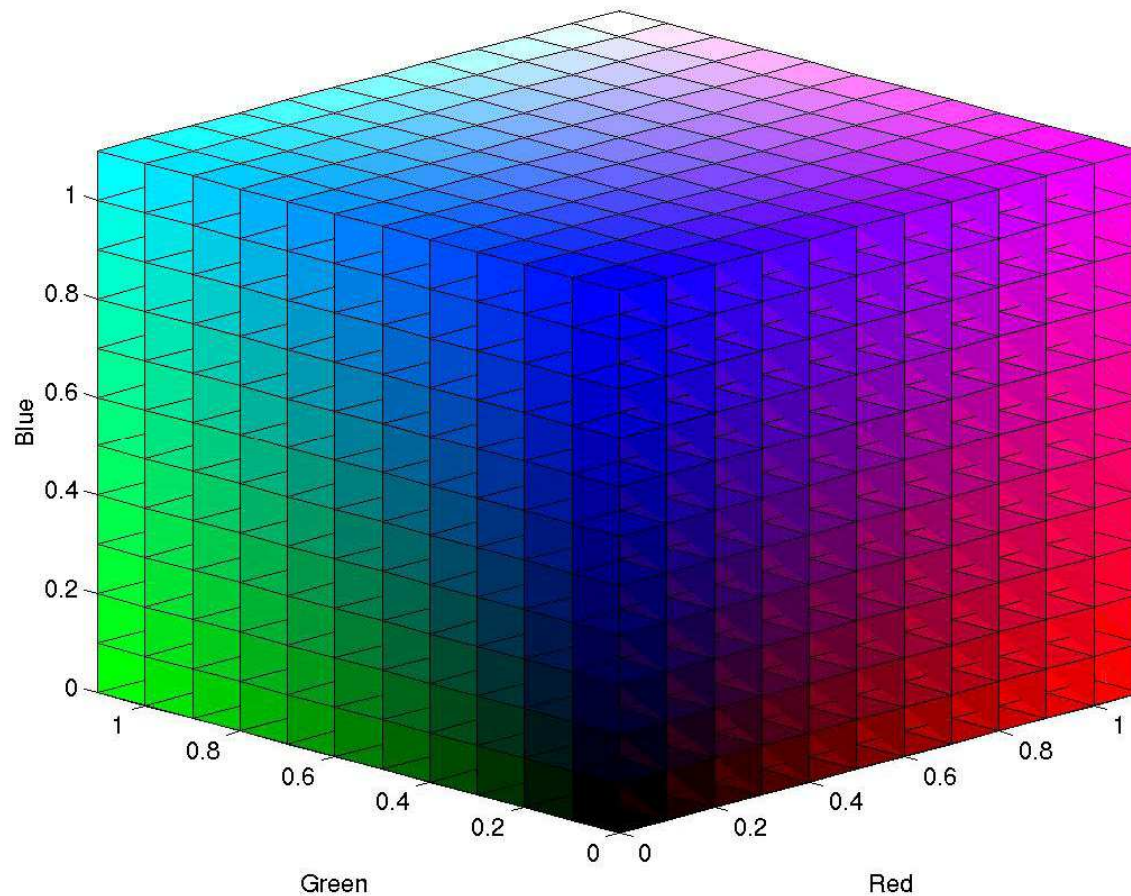
Y = 28

Barevný obraz

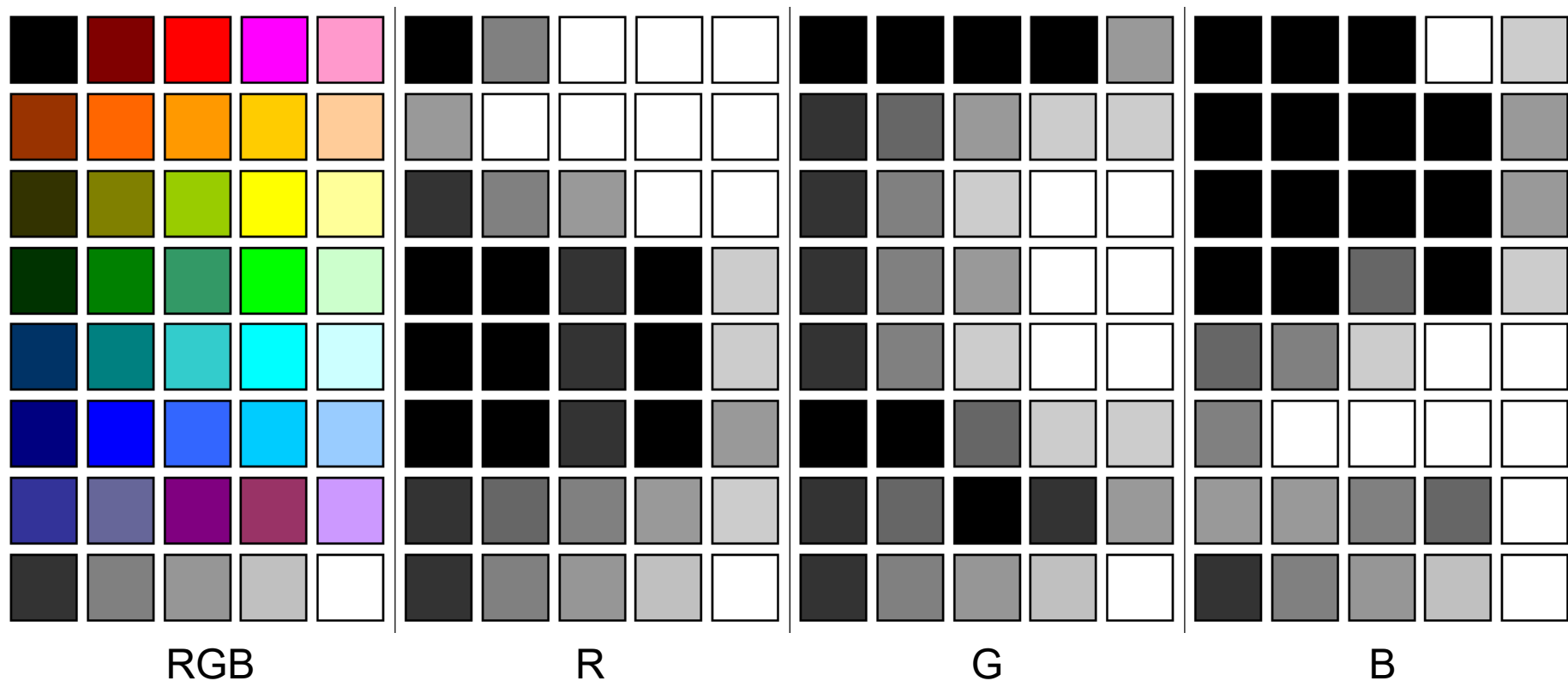
BAREVNÉ PROSTORY

- **RGB barevný prostor** >>> kombinace barevných složek červená – R (red), zelená – G (green), modrá – B (blue), rozsah (0..255, 0..255, 0..255), (0..1, 0..1, 0..1)...

BAREVNÉ PROSTORY

● RGB barevný prostor

BAREVNÉ PROSTORY

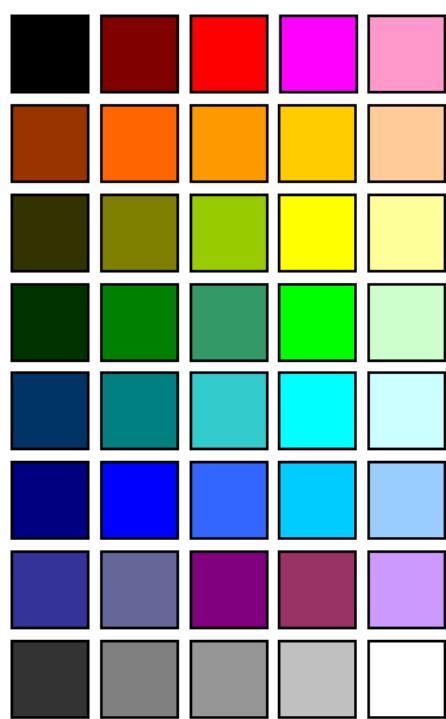
● RGB barevný prostor

R	G	B	Barva
0	0	0	Černá
255	0	0	Červená
0	255	0	Zelená
0	0	255	Modrá
255	255	255	Bílá
255	255	0	Žlutá
255	0	255	Purpurová
0	255	255	Akvamarínová
255	127	0	Oranžová
255	0	127	Fuchsiová
127	255	0	Světle zelená
127	0	255	Fialová
0	127	255	Světle modrá
0	255	127	Brčálová
255	127	127	Růžová
127	255	127	Jarní zeleň
127	127	255	Modro-fialová

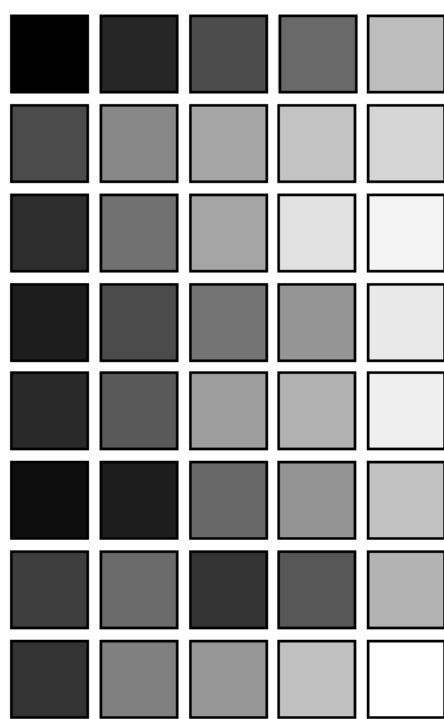
BAREVNÉ PROSTORY

● RGB >>> Jas

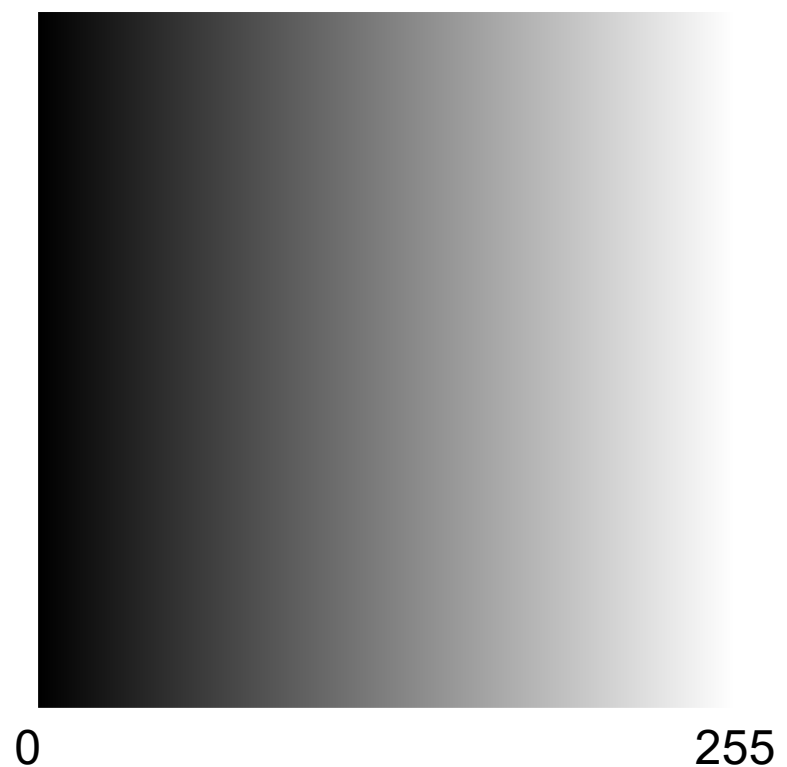
$$Y = 0.3R + 0.59G + 0.11B$$

RGB

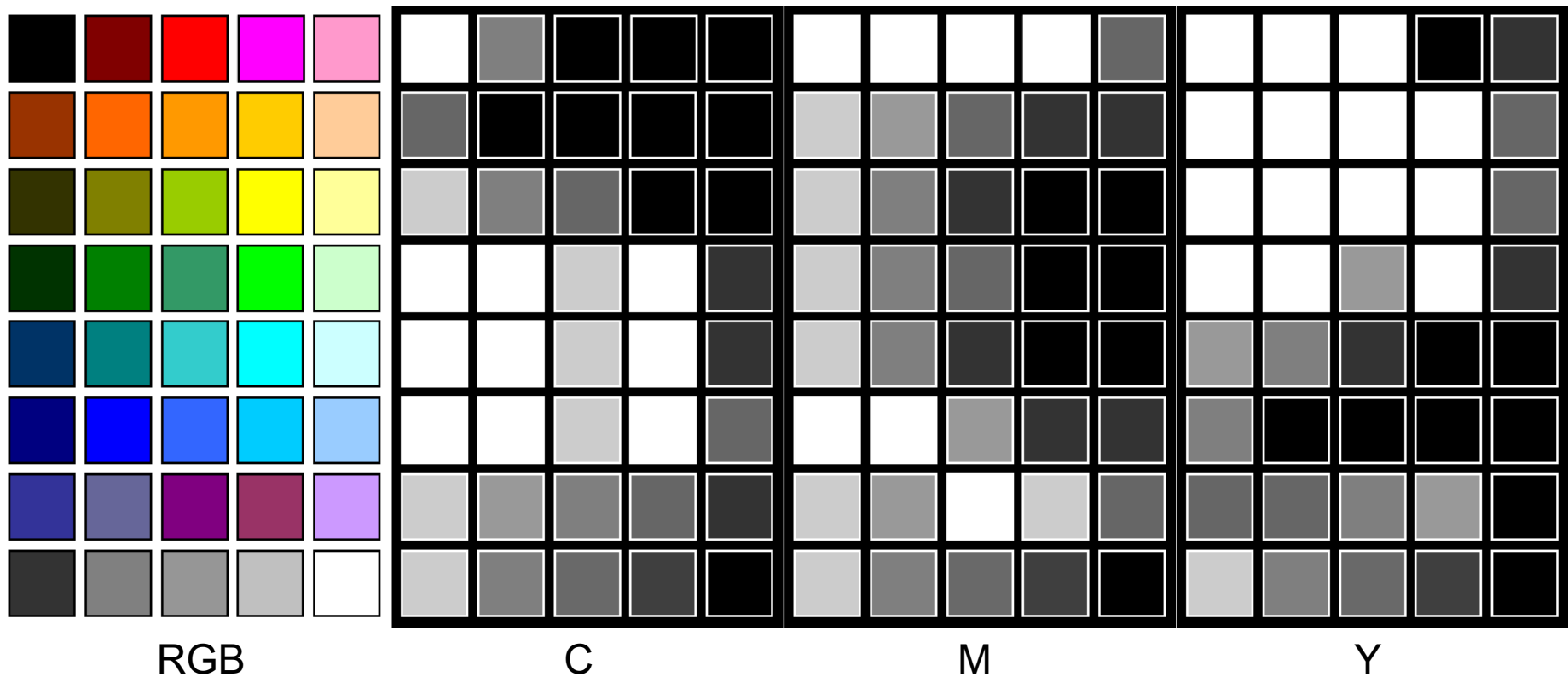
Jas Y

BAREVNÉ PROSTORY

● RGB >>> CMY

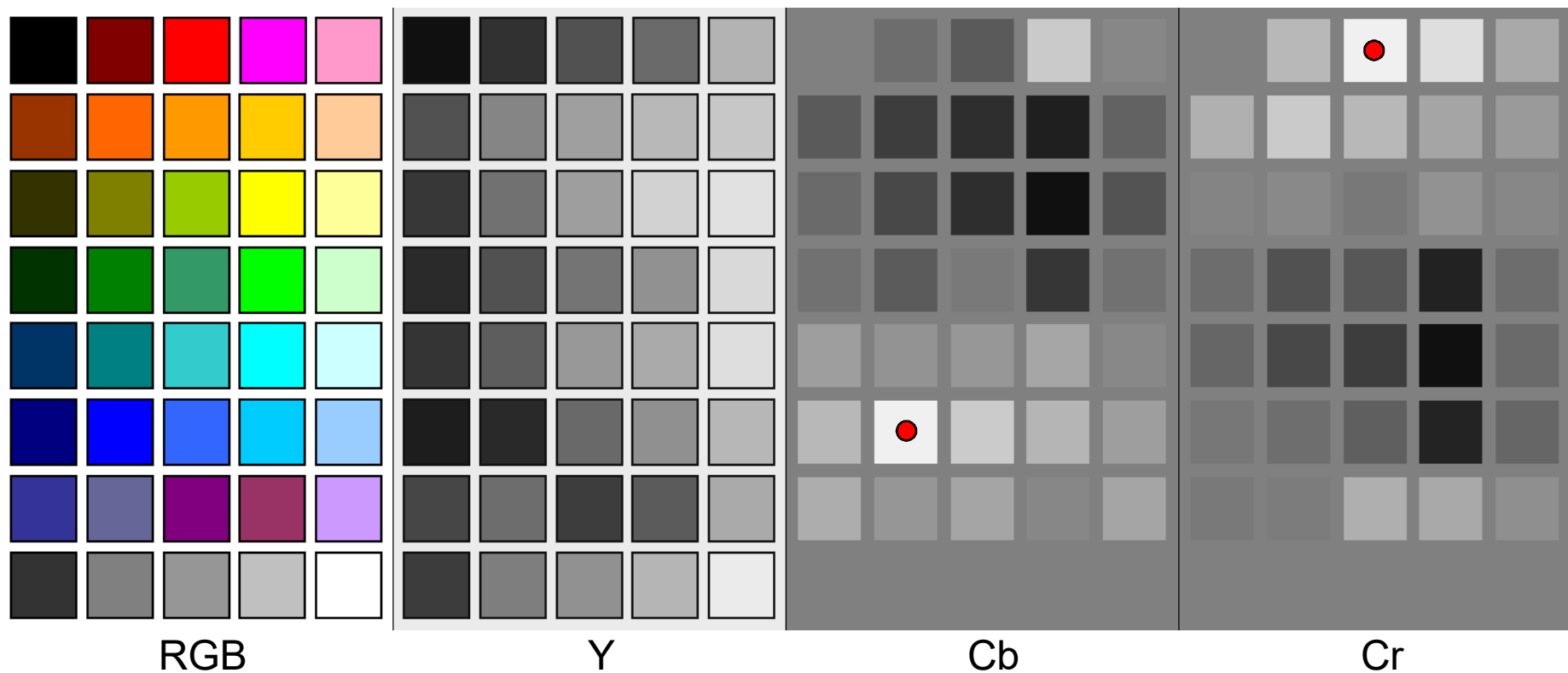
$$\begin{bmatrix} C \\ M \\ Y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix}$$

BAREVNÉ PROSTORY

● **RGB >>> YCbCr**

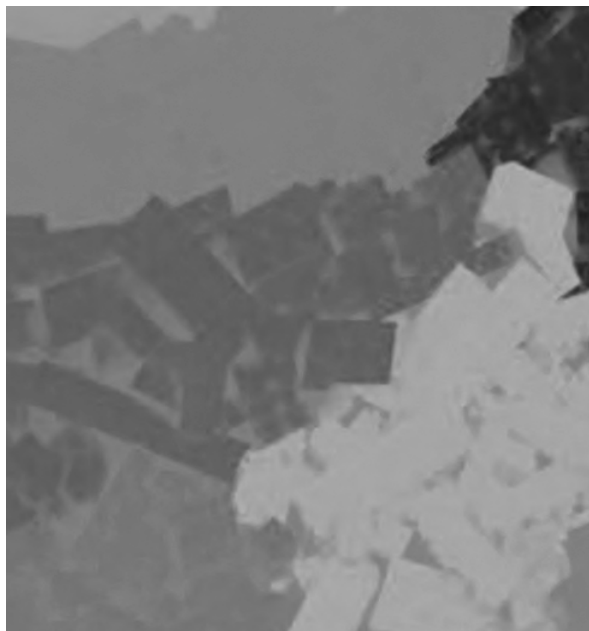
$$\begin{bmatrix} Y \\ Cb \\ Cr \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.257 & 0.504 & 0.098 \\ -0.148 & -0.291 & 0.439 \\ 0.439 & -0.368 & -0.071 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 16 \\ 128 \\ 128 \end{bmatrix}$$

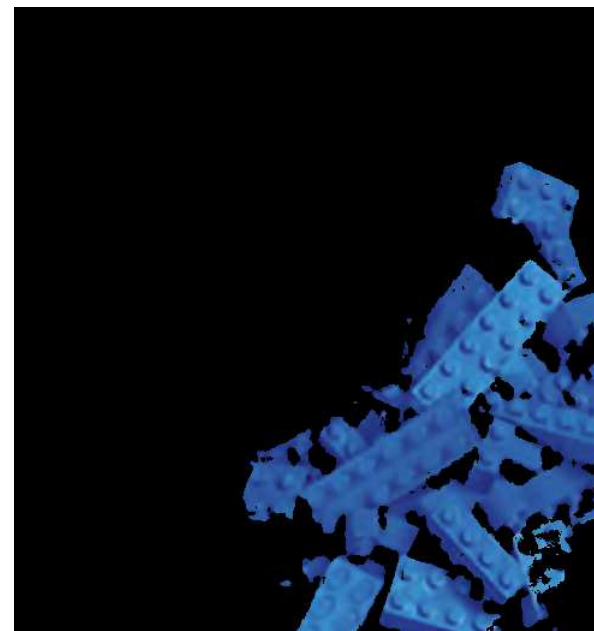
BAREVNÉ PROSTORY – YCbCr – Cb (1)

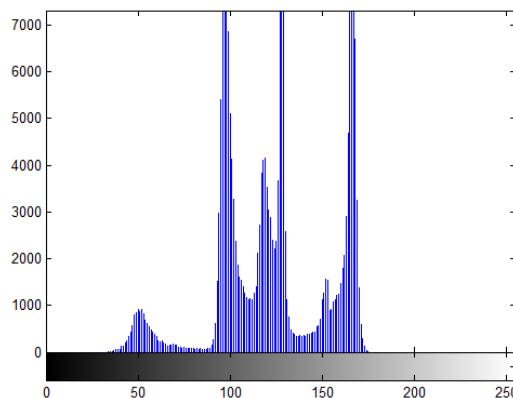
RGB

Cb

segmentace

BAREVNÉ PROSTORY – YCbCr – Cr (2)

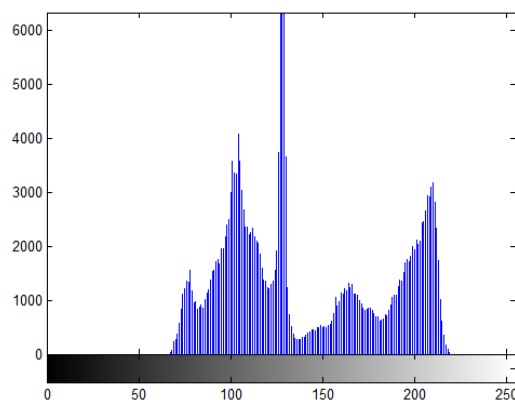
RGB

Cr

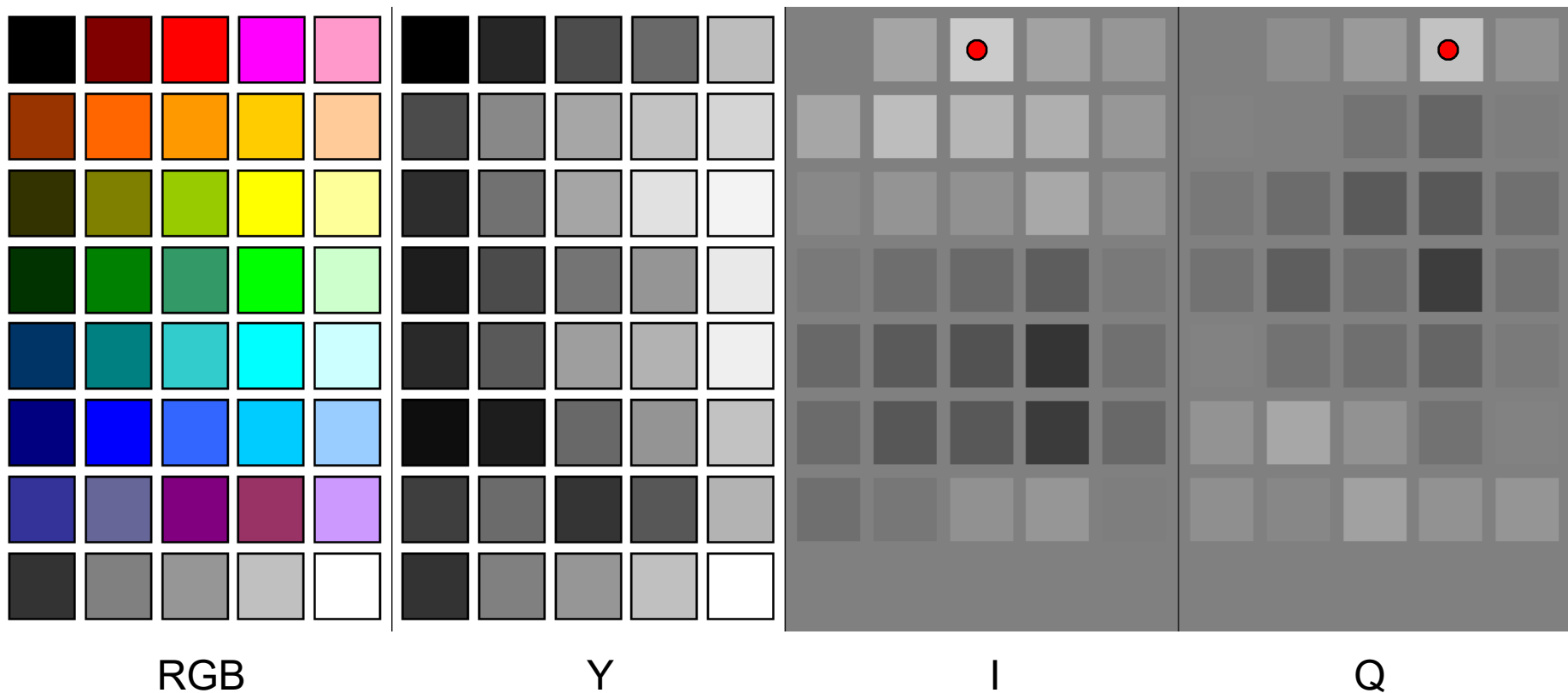
segmentace

BAREVNÉ PROSTORY

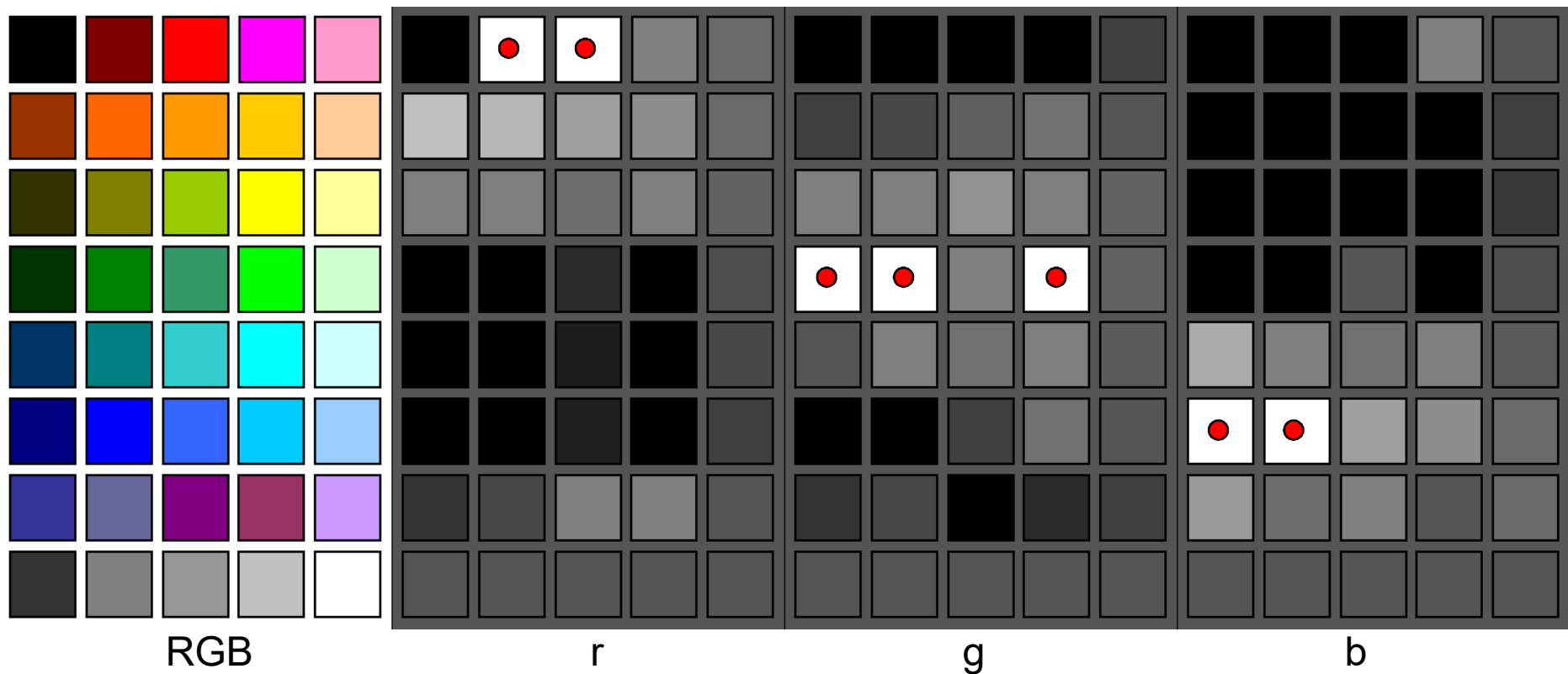
● **RGB >>> YIQ (NTSC)**

$$\begin{bmatrix} Y \\ I \\ Q \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.299 & 0.587 & 0.114 \\ 0.596 & -0.275 & -0.321 \\ 0.211 & -0.523 & 0.312 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix}$$

BAREVNÉ PROSTORY

● **RGB >>> rgb** $r = \frac{3 \cdot R}{R + G + B}, \quad g = \frac{3 \cdot G}{R + G + B}, \quad b = \frac{3 \cdot B}{R + G + B}, \quad \text{rozsah}(0,3)$

BAREVNÉ PROSTORY

● RGB >>> HSV

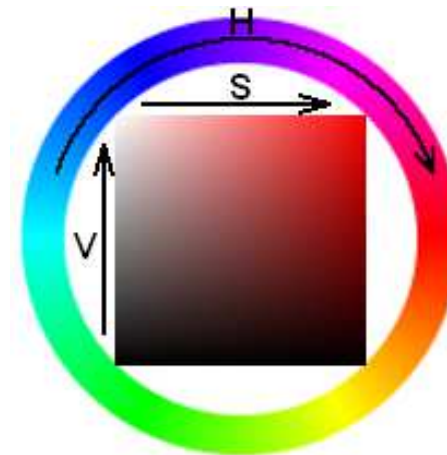
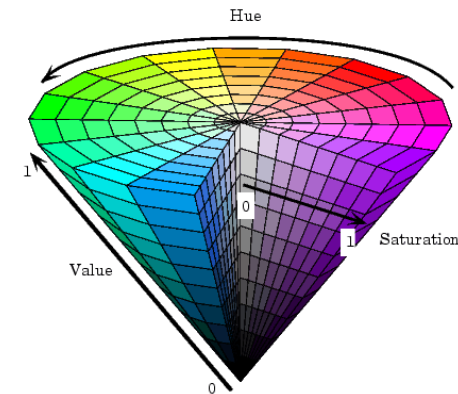
$$H = \begin{cases} 60 \cdot \left(0 + \frac{G - B}{MAX - MIN} \right), & \text{pokud } R = MAX \\ 60 \cdot \left(2 + \frac{B - R}{MAX - MIN} \right), & \text{pokud } G = MAX \\ 60 \cdot \left(4 + \frac{R - G}{MAX - MIN} \right), & \text{pokud } B = MAX \end{cases}$$

když $MAX - MIN = 0 \Rightarrow H = 0$

$$S = \frac{MAX - MIN}{MAX}$$

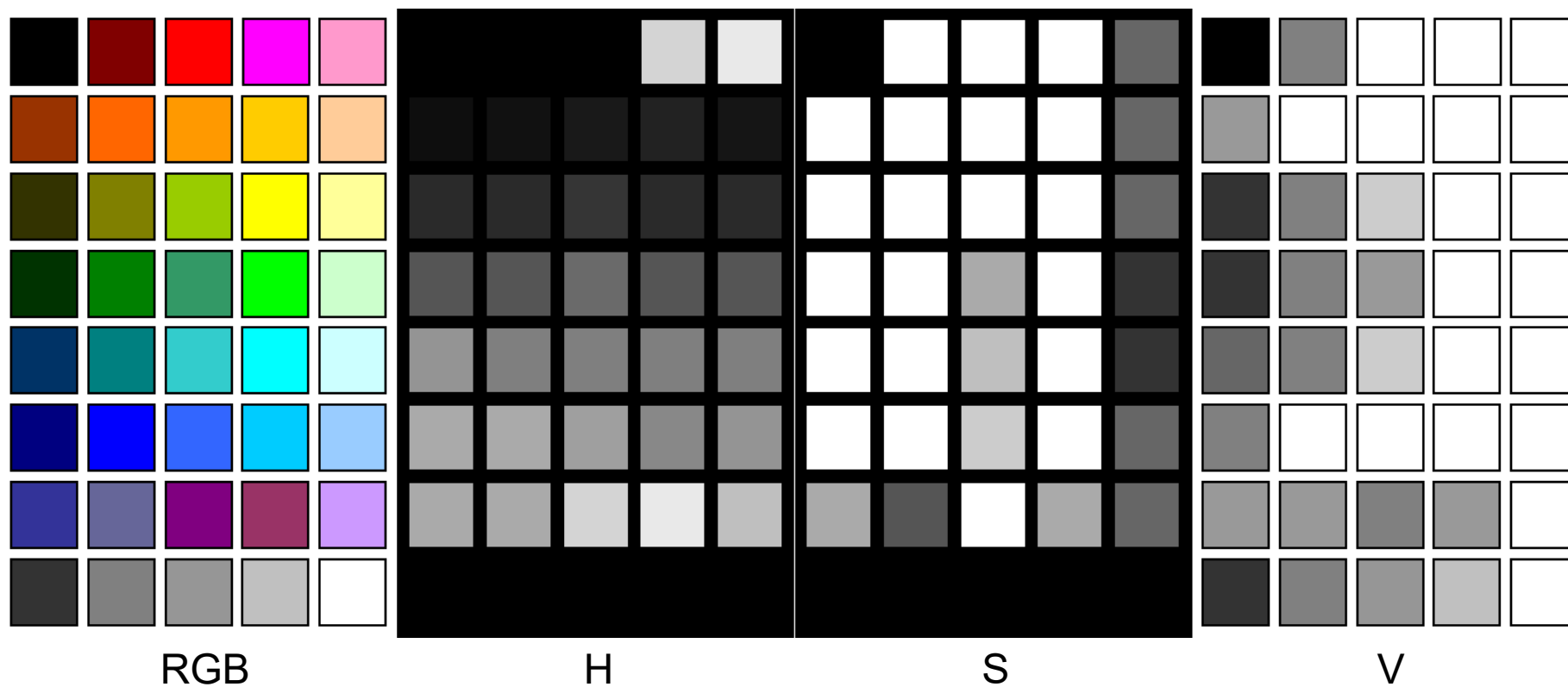
když $MAX = 0 \Rightarrow S = 0$

$$V = MAX$$

BAREVNÉ PROSTORY

● RGB >>> HSV

BAREVNÉ PROSTORY

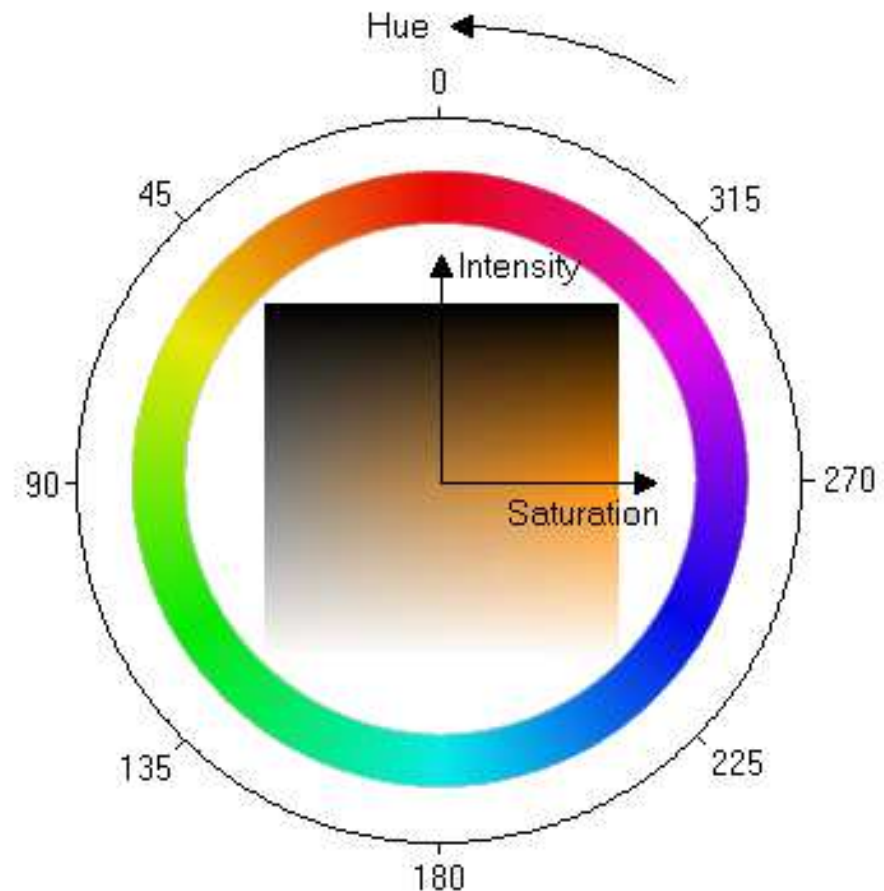
● RGB >>> HSI

$$H = \cos^{-1} \left\{ \frac{\frac{1}{2}[(r-g) + (r-b)]}{\left[(r-g)^2 + (r-b)(g-b) \right]^{1/2}} \right\}$$

$$S = 1 - \frac{3}{r+g+b} \min(r,g,b)$$

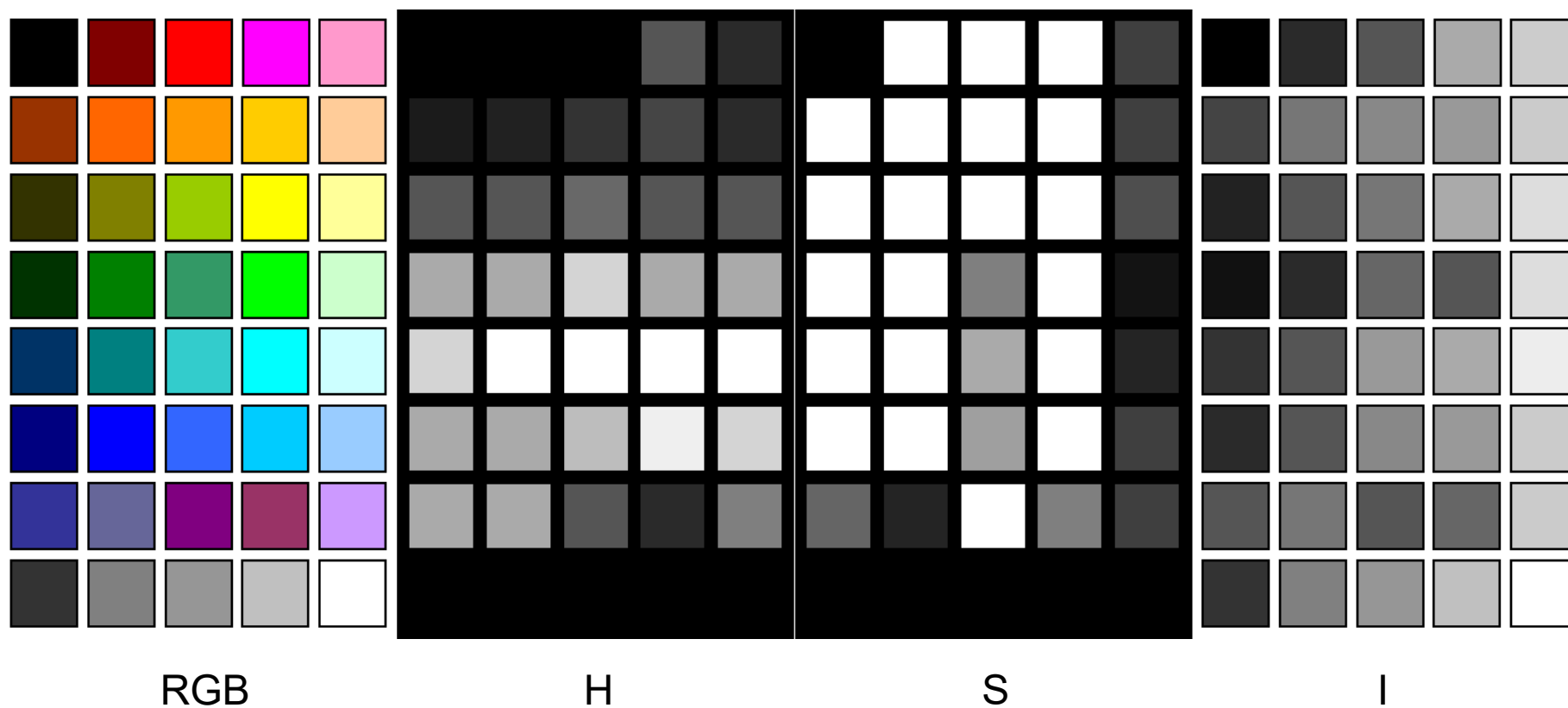
$$I = \frac{r+g+b}{3}$$

$$0 \leq r, g, b \leq 1$$

BAREVNÉ PROSTORY

● RGB >>> HSI

BAREVNÉ PROSTORY

- **Další barevné prostory**

CIE LAB, HSL, YPbPr...

- **Vlastní barevné prostory**

Lineární, nelineární převod RGB
Na základě statistiky FLDA

- **Převod barev**

Dle vzorce, převodní tabulka (Look Up Table)
 $Y = \text{tab}[R][G][B]$, $Y = \text{tab}[255][0][0] = 77$

- **Převod hodnot barevného prostoru do stupňů šedi**

$$Y(x, y) = \frac{Col(x, y) - \min(Col)}{\max(Col) - \min(Col)} \cdot 255$$

RADIOMETRIE

- Tok a přenos vyzářené energie
- Vznik obrazu díky odrazu záření od neprůhledných objektů
- Měření intenzity – jasu
- **Jas** >>> závisí na tvaru objektu, odrazivých vlastnostech jeho povrchu, poloze pozorovatele, poloze a typu světelných zdrojů
- Radiometrická analýza změn jasu – složitá
- Zjednodušení – nasvícení scény (oddělení zajímavých objektů)

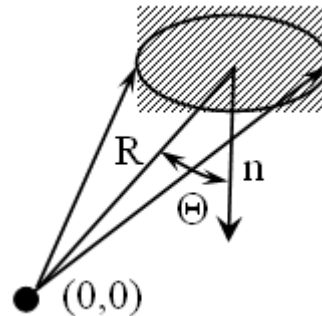
FOTOMETRIE

- Veličiny popisující odezvu vjemů zrakového smyslu
- **Zářivý tok** Φ [W] \leftrightarrow **světelný tok** Φ_{ph} [lm - lumen]. Převod $1W = 680 \text{ lm}$ pro $\lambda = 555 \text{ nm}$ a fotooptické (čípkové) vidění

$$\Phi_{ph} = \int_{\lambda} K(\lambda) \cdot S(\lambda) d\lambda$$

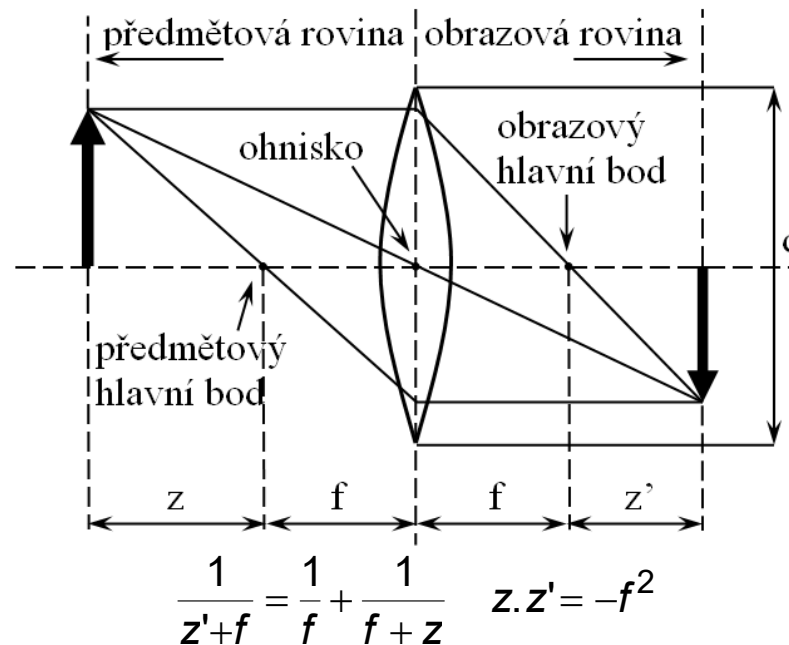
$S(\lambda)$ [W]...výkon zdroje záření, $K(\lambda)$ [lm.W-1]...světelná účinnost, λ [m]...vlnová délka

- Fotometrické veličiny závisí na pozorovateli, prostorový úhel odpovídající elementární plošce

OPTICKÁ ČÁST KAMERY

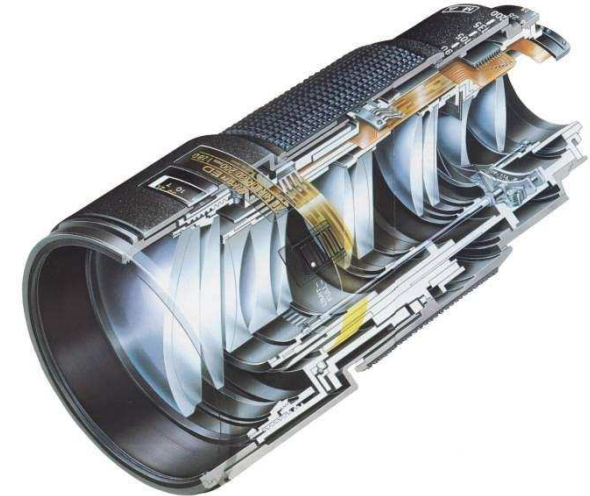
- Ideální model >>> dírková kamera (nereálné – ohyb (difrakce) světla)
- Rovinné zrcadlo zobrazuje body na body
- Ideální **tenká čočka** (soustřeďuje pouze paprsky vycházející z bodu v rovině kolmé k optické ose ve vzdálenosti z od středu promítání)

f – ohnisková vzdálenost, z' – vzdálenost mezi obrazovým hlavním bodem a obrazovou rovin.

OPTICKÁ ČÁST KAMERY

- Skutečné objektivy >>> **tlusté čočky**
>>> přední a zadní ohnisko
- Efektivní tloušťka tlusté čočky
>>> vzdálenost mezi předním a zadním ohniskem
- Paprsek vcházející do čoček přes přední ohnisko, vychází ze zad. ohniska pod stejným úhlem
- Při optickém měření rozměrů měřený předmět nemusí být v obrazové rovině >>> předmět se přiblíží - vypadá větší, předmět se vzdálí – menší
- **Optické vady** >>> z bodového předmětu nevznikne bodový obraz, distribuce intenzit v obraze – šířka měřicího stupně rozostření, posun středu distribuce (geometrické zkreslení)
- Průchod světla prostředím (vzduchem) >>> rozptyl >>> pokles vysokých frekvencí ve fourierovském spektru >>> kompenzace filtrem derivačního charakteru

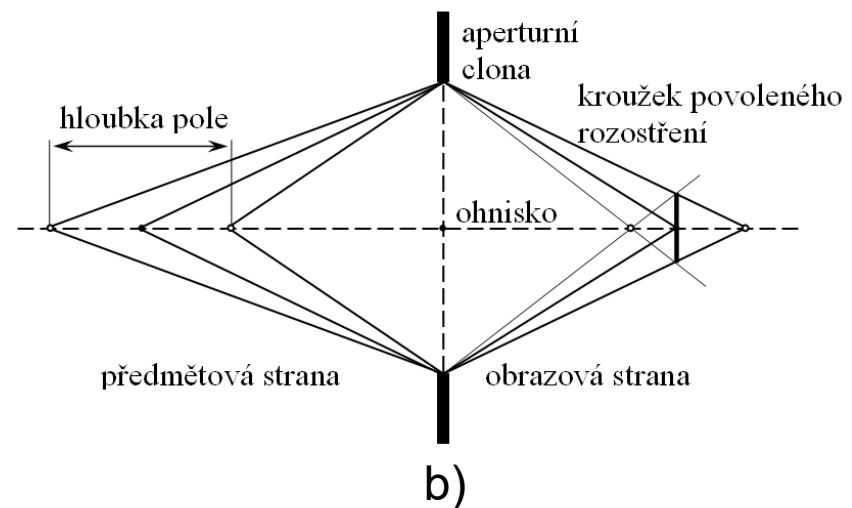
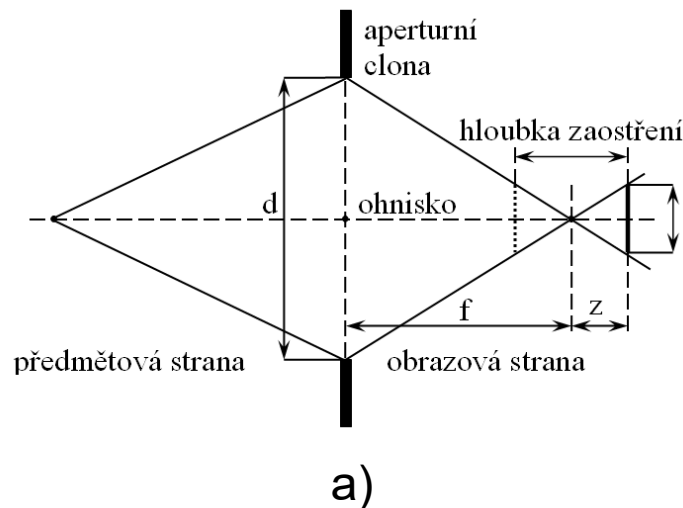

OPTICKÁ ČÁST KAMERY

- Zvětšení optické soustavy m : X ...velikost předmětu v předmětové rovině, x ...velikost obrazu předmětu v obrazové rovině

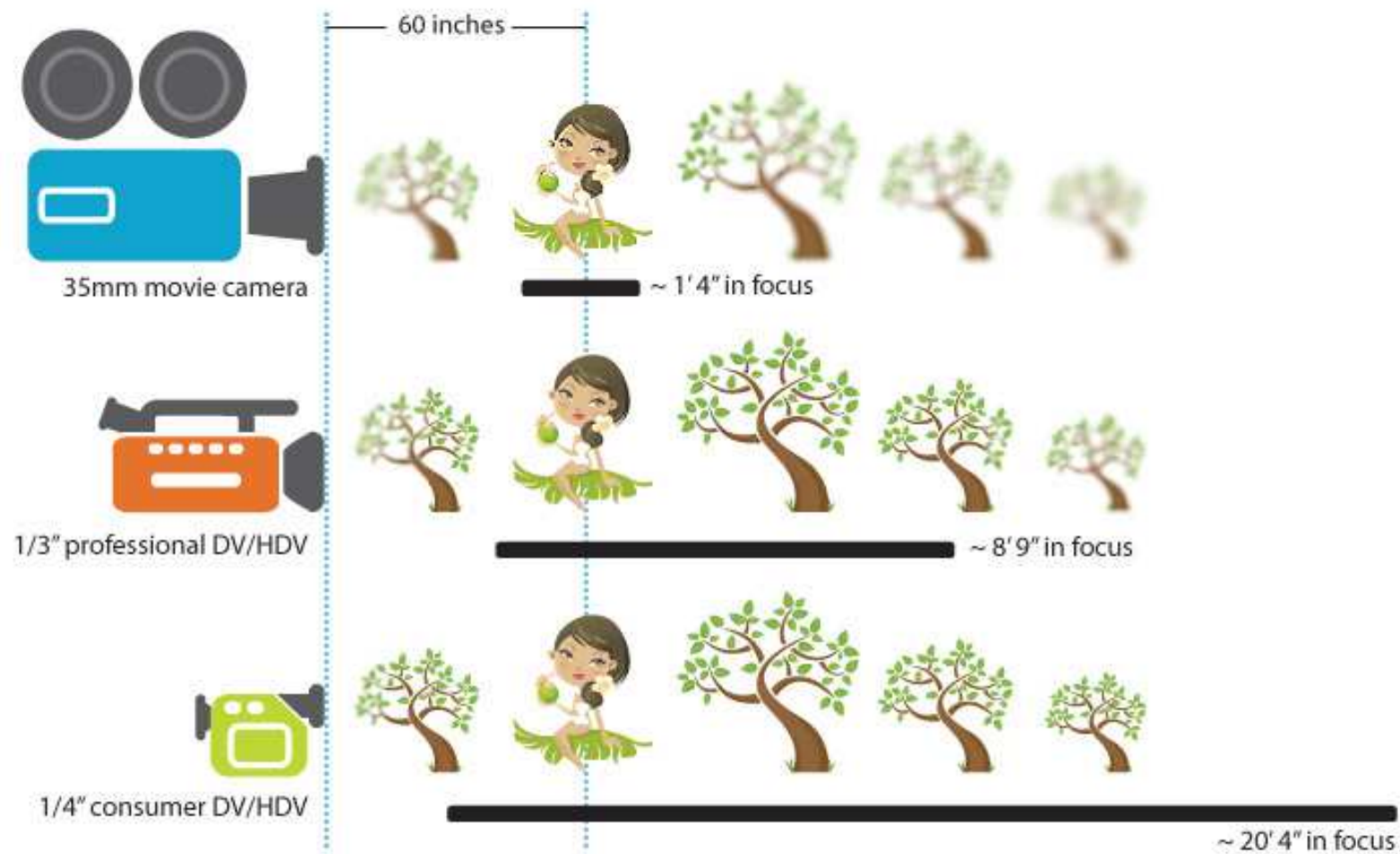
$$m = \frac{x}{X} = \frac{f}{z} = \frac{z'}{f}$$

- a) **Hloubka zaostření** na obrazové straně optické soustavy, rozostření obrazu >>> posunutí obrazové roviny mimo obrazový hlavní bod

- b) **Hloubka pole** >>> rozsah přípustných poloh pozorovaného předmětu při zachovaném požadavku na rozostření nejvýše o ε

OPTICKÁ ČÁST KAMERY – hloubka zaostření

OPTICKÁ ČÁST KAMERY – ohnisková vzdálenost

Rybí oko

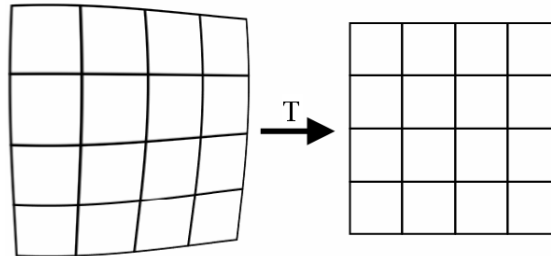
Ohnisková vzdálenost (přepočteno na 35mm kinofilmové políčko): 4 – 6mm (rybí oko), 14 – 35mm (širokoúhlý objektiv), 50mm (základní objektiv), 60 – 300mm (dlouhé ohnisko) >300mm ultradlouhé ohnisko

SNÍMAČE SVĚTELNÉ ENERGIE V KAMERÁCH

- Snímače na fotoemisivním principu >>> vnější fotoelektrický jev (přijetí fotonu – uvolnění elektronu), vákuové snímací elektronky a fotonásobiče
- Snímače na fotovoltaiickém nebo fotovodivostním principu >>> vnitřní fotoelektrický jev (energie fotonu způsobí, že elektron opustí svoje valenční pásmo, u fotovodivostních látek se dostane do vodivého pásma)
- Čidla >>> fotodioda, lavinová fotodioda (zesilovač světla, chováním podobná vakuovému fotonásobiči, zesiluje také šum, používá se např. v kamerách pro noční vidění), fotoodpor a Schottkyho fotodioda (důležitá součást CCD snímačů)
- **CCD snímače** (angl. Charge Coupled Devices), převod světelné energii na elektrický náboj, analogovým posuvný registr, **(-)** vzájemné ovlivňování nábojů v sousedních pixelech (blooming), malý rozsah intenzit (2 řády), **(+)** velká citlivost a poměrně nízký šum
- **CMOS snímače** kamera i procesor na jednom čipu, **(+)** větší rozsah intenzit (asi 4 řády), velká rychlost vyčítání (okolo 100 ns), náhodný přístup k pixelům **(-)** o řád větší šum než u CCD snímačů

GEOMETRICKÉ TRANSFORMACE

- Transformace >>> zvětšení, rotace, odstranění geometrického zkreslení obrazu

- Geometrická transformace** >> vektorová funkce >> zobrazí bod x, y do bodu x', y'
 $x' = T_X(x, y) \quad y' = T_Y(x, y)$
- T_x, T_y známé nebo je hledáme na základě znalosti původního a transformovaného obrazu >>> známé (vlíkové) body

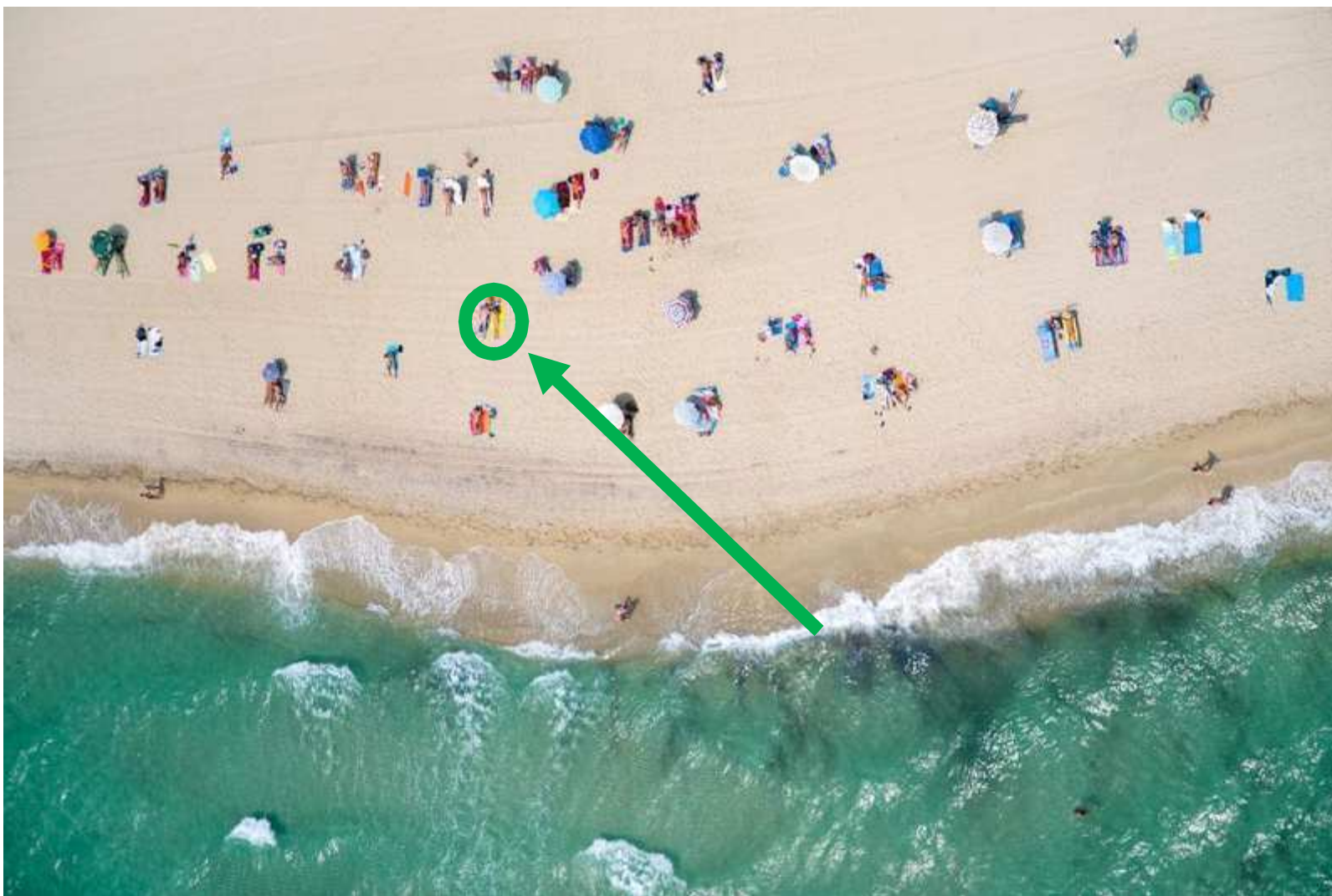
- Geometrická transformace 1) transformace souřadnic bodů
 2) aproximace jasové funkce

- Transformace souřadnic bodů**
$$x' = \sum_{r=0}^m \sum_{k=0}^{m-r} a_{rk} x^r y^k, \quad y' = \sum_{r=0}^m \sum_{k=0}^{m-r} b_{rk} x^r y^k$$

výpočet a_{rk}, b_{rk} metodou nejmenších

čtverců

GEOMETRICKÉ TRANSFORMACE

GEOMETRICKÉ TRANSFORMACE

OR

GEOMETRICKÉ TRANSFORMACE

TRANSFORMACE SOUŘADNIC BODŮ

- Jakobián J – informace o změně systému při geometrické transformaci

$$J = \left| \frac{\partial(x', y')}{\partial(x, y)} \right| = \begin{vmatrix} \frac{\partial x'}{\partial x} & \frac{\partial x'}{\partial y} \\ \frac{\partial y'}{\partial x} & \frac{\partial y'}{\partial y} \end{vmatrix}$$

singulární transformace $J = 0$
obraz invariantní vůči transformaci $J = 1$

$$J = a_1b_2 - a_2b_1 + (a_1b_3 - a_3b_1)x + (a_3b_2 - a_2b_3)y \quad \text{pro bilineární transformaci}$$

$$J = a_1b_2 - a_2b_1 \quad \text{pro afinní transformaci}$$

- Rotace** o úhel Φ proti originálnímu obrazu

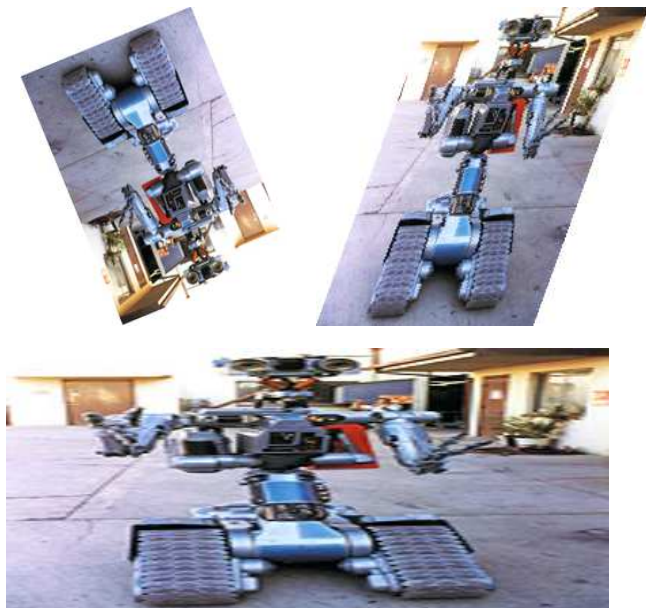
$$x' = x \cdot \cos \Phi + y \cdot \sin \Phi \quad y' = -x \cdot \sin \Phi + y \cdot \cos \Phi \quad J = 1$$

- Změna měřítka**

$$x' = ax \quad y' = by \quad J = ab$$

- Zkosení** o úhel Φ

$$x' = x + y \cdot \tan \Phi \quad y' = y \quad J = 1$$

APROXIMACE (INTERPOLACE) JASOVÉ STUPNICE

- Výpočet souřadnic v původním obraze

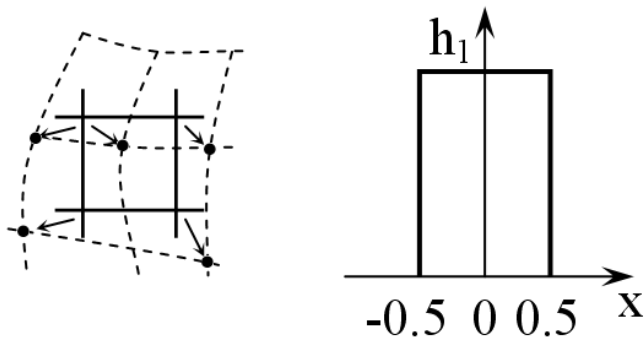
$$(x, y) = T^{-1}(x', y')$$

- Výsledný (interpolovaný) jas

$$f_n(x, y) = \sum_{l=-\infty}^{\infty} \sum_{k=-\infty}^{\infty} g_s(l\Delta x, k\Delta y) h_n\left(\frac{x - l\Delta x}{\Delta x}, \frac{y - k\Delta y}{\Delta y}\right)$$

(interpoláčn. jádro)

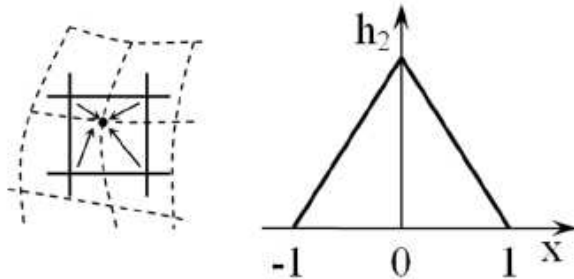
- **1) Metoda nejbližšího souseda**

$$f_1(x, y) = g_s(\text{round}(x), \text{round}(y))$$

APROXIMACE (INTERPOLACE) JASOVÉ STUPNICE

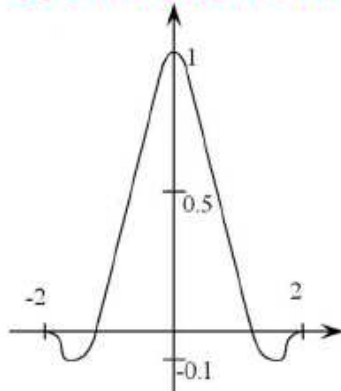
2) Lineární interpolace

$$f_2(x, y) = (1-a)(1-b).g_s(l, k) + a.(1-b).g_s(l+1, k) + b.(1-a).g_s(l, k+1) + a.b.g_s(l+1, k+1)$$

$$l = \text{round}(x) \quad k = \text{round}(y) \quad a = x - l \quad b = y - k$$

3) Bikubická interpolace - bikubický polynom, okolí 16 bodů

$$h_3 = \begin{cases} 1 - 2|x|^2 + |x|^3 & \text{pro } 0 \leq |x| < 1 \\ 4 - 8|x| + 5|x|^2 - |x|^3 & \text{pro } 1 \leq |x| < 2 \\ 0 & \text{jinde} \end{cases}$$

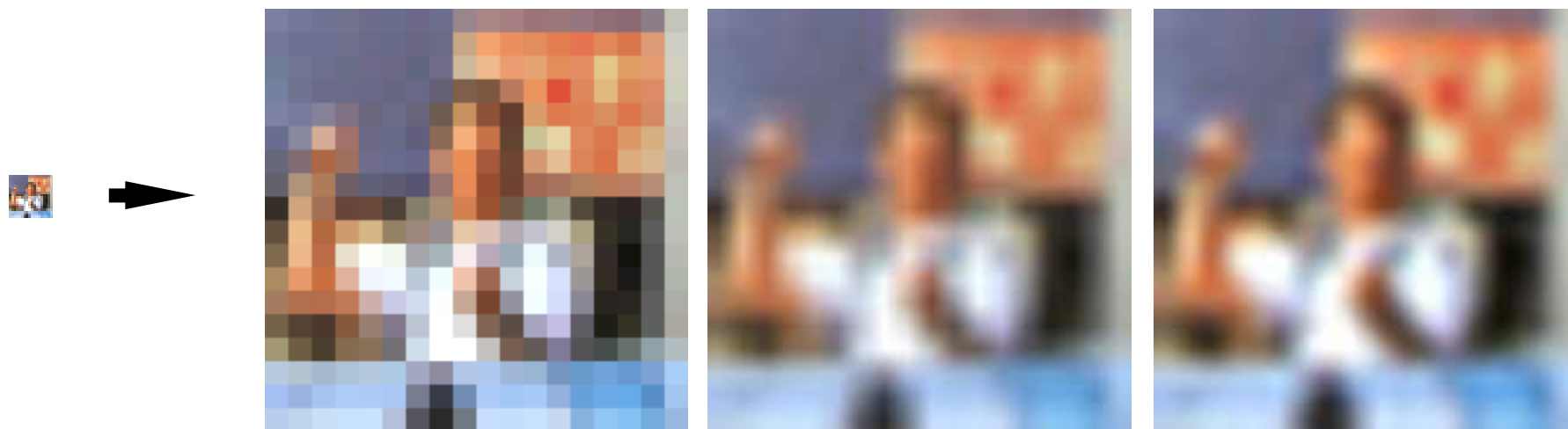
Další interpolace – fraktály...

APROXIMACE (INTERPOLACE) JASOVÉ STUPNICE

● **Bikubická interpolace** - algoritmus

- 1) $id = i' \cdot (w / w')$
 $jd = j' \cdot (h / h')$
 w (šířka), h (výška) originálního obrazu
 w' (šířka), h' (výška) nového obrazu
- 2) $ic = c.č(id)$ $id=1.8 \rightarrow ic = 1$
 $jc = c.č(jd)$
- 3) $dx = id - ic$
 $dy = jd - jc$
- 4) $f(i', j') = f(ic + m, j + n) \cdot R(m - dx) \cdot R(dy - n)$
- 5) $R(x) = (1/6) \cdot [P(x + 2)^3 - 4 P(x + 1)^3 + 6 P(x)^3 - 4 P(x - 1)^3]$
- 6) $P(x) = x$, pro $x > 0$
 $P(x) = 0$, pro $x \leq 0$

APROXIMACE (INTERPOLACE) JASOVÉ STUPNICE

Nejbližší soused

Lineární interpolace

Bikubická interpolace